

34.

Návrh poslanců Jiřího Karase, Jana Kasala a Petra Plevy na vydání zákona, kterým se zrušuje zákon České národní rady č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, a vyhláška Ministerstva zdravotnictví ČSR č. 75/1986 Sb., ve znění vyhlášky č. 467/1992 Sb., a kterým se mění zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon v platném znění /sněmovní tisk 376/ – první čtení

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Stanovisko vlády jsme obdrželi jako sněmovní tisk 376/1. Prosím, aby předložený návrh uvedl zástupce navrhovatelů poslanec Jiří Karas. Prosím o klid. Pan poslanec Karas má slovo.

Poslanec Jiří Karas: Vážený pane předsedo, vážené kolegyně a kolegové poslanci, dámy a pánové, dovoluji, abych tento svůj projev podporující předložený návrh zákona začal poněkud nekonvenčně.

Byl jsem již několikrát v tisku, a možná i přímo z vašich řad, označen za katolického extremistu. Rád bych řekl, že náboženská víra v civilizovaném státě nesmí mít a také nemá extrémní podobu, a že pokud jde o lidský život, pak za extremismus by asi bylo vhodné označit jeho zničení, nikoliv ochranu. A protože v daném případě zdaleka nejde toliko o věc náboženskou, protože předložený návrh zákona má mnohem širší humanistický smysl, chci vás všechny, a to bez rozdílu, zda jste věřící nebo ateisté, zda patříte k té či oné politické straně požádat o jedno. Než zvednete ruku pro návrh nebo proti němu, věnujte několik minut osobnímu zamyšlení nad problémem, který se teď pokusím alespoň stručně charakterizovat.

Vedle návrhu jsme všichni dostali i model plodu ve dvanáctém týdnu těhotenství. S tímto dvanáctým týdnem končí podle dosud platné právní úpravy dosavadní zákonná možnost jeho likvidace. Po dobu tří měsíců je tedy možno usmrtit zárodek v těle matky, ve skutečnosti již funkční a patřičně se projevující lidský život, pokud o to matka sama či z jiného popudu požádá. Myslím, že nikdo z nás by nezvedl ruku pro zabití lidského života jen proto, že to vyhovuje jedinci, eventuálně dvěma či několika jedincům.

Dovolte mi svěřit vám vlastní zkušenost. Kdysi jsem měl možnost ovlivnit rozhodování dívky, která zvažovala potrat. Neučinil jsem to, takže ono dítě nežije. Velmi toho lituji a jako křesťan vím, že se jednou za to budu zodpovídat před vyšší a dokonalejší spravedlností, než je světská. A mohu jen doufat, že mi bude odpuštěno. Rozhodně však prosím, nepovažujte návrh zákona za osobní projev pokání či snahy o nápravu vlastní chyby.

A teď k věci samé. Položme si dvě otázky. První: Zabíjí se při potratu lidská bytost? A druhou: Pomáhá opravdu interrupční zákon ženám a jejich rodinám? Na otázku první odpoví bezpečně sama lékařská věda. Spojením mužské a ženské pohlavní buňky vzniká život, konkrétní, hmotný, který se jen dočasně nachází v bezpečí matčína lůna. Tam se vyvíjí člověk, jemuž začíná tlouct srdce, který se narodí, bude chodit do školy a v naprosté většině případů bude schopen nejen obohatit své rodiče, ale konkrétní práci přispět k rozvoji lidské společnosti a civilizace, člověk, který dá naší zemi další děti. Možná že někteří z vás řeknou: Kdy vlastně začíná lidský život? Jsem přesvědčen, že to víme. Začíná početím. Ale i ti, kteří si tímto faktem nejsou jisti, by neměli riskovat a povolit usmrtit bytost, která alespoň fyzicky dosud nespátřila světlo světa.

A druhá otázka. Ano, interrupce možná může v tom či onom konkrétním případě usnadnit ekonomické, sociální a třeba i psychické nebo rodinné problémy. Je otázka, zda by nebylo lepší vytvořit podmínky k tomu, aby se takové problémy řešily jinak. A navíc velmi časté jsou případy, kdy těhotná žena za potrat zaplatí vysokou cenu – už se nikdy nedožije mateřské radosti. A v mnoha případech svého rozhodnutí, často činěného pod nátlakem, trpce lituje. Zhruba před dvanácti měsíci otěhotněla sedmnáctiletá dívka žijící v dětském domově. Její přítel si ji chtěl dokonce vzít, ale zasáhl ředitel, který nechtěl pokazit dobré jméno svého ústavu. Psychickým nátlakem ji donutil jít na potrat, třebaže i sociální instituce slibovaly zcela konkrétní pomoc. Dívka po onom zákroku z dětského domova utekla a našli ji u onoho přítele. Chci své miminko zpátky, řekla policii.

Dámy a pánové, snad můžeme položit i třetí otázku, resp. námitku, která se tak často opakuje: Má žena skutečně právo rozhodovat o svém mateřství? Zjistěte má, má plné právo se rozhodnout, kdy a s kým, za jakých ekonomických či jiných předpokladů. Ale má právo nechat zabít svůj plod? Nikoliv, to už je velmi svérázný výklad svobody.

Takže si dovolím položit několik otázek i já. Kdo z vás, dámy a pánové, si myslí, že matce pomůže usmrcením potomka žijícího zatím jen v jejím těle? Je opravdu dobré stavět do protikladu matku a dítě? Lze vůbec zabít dítě a nezranit přitom matku? Je dobře, že ženy společně s muži rozhodují, kdy počít dítě. Ale je dobře, aby se mohli domluvit na jeho zabití, často jen kvůli vlastnímu pohodlí? Je správné, že interrupční zákon neumožňuje otci, aby také směl samostatně a legálně spolurozhodovat o svém potomku? A můžeme vůbec jako zákonodárci připustit, aby někdo musel řešit své problémy – a připouštím, že ty problémy mohou být vážné a složité –

usmrcením nevinného? Opravdu můžeme bez skrupulí poslat matku pod kyretu a otci říci, že mu do toho nic není?

Naše populace stárne a my se hrozíme toho, kdo a kde budeme v příštích letech brát na důchody. Porodnost v české zemi klesá tak, že již nezajišťuje prostou reprodukci obyvatel. Mladí lidé se často bojí počít dítě, nemají zajištěné bydlení, nemají dostatečný příjem, nemají to i ono. Není v tom vždy jen sobectví či pohodlnost, ty důvody mohou být vážné. Ale žádný vážný důvod neopravňuje ke zmaření života.

Je jistě jednodušší vymyslet a prosadit interrupční zákon než hledat možnosti k řešení uvedených sociálních a ekonomických problémů mladých rodin s dítětem. Proč si tedy neusnadnit situaci a říci šmahem – ať matka rozhodne dobrovolně či pod tlakem okolností, partnera, rodičů, pod tlakem nepochopení a lhostejnosti.

Ale já teď položím zdánlivě hloupou otázku: kde je etika, kde zůstala morálka, kde zůstaly úvahy o tom, jak stárneme a chudneme?

Kolegyně a kolegové, snad jste si povšimli, že ač jsem praktikující katolík, snažil jsem se problém osvětlit v širší souvislosti mravních východisek i sociálních a ekonomických dopadů. A přitom každý z nás má v rukou nesmírnou moc, moc rozhodnout o zákoně, který v této fázi dává přednost smrti před životem.

Svěřte, prosím, návrh druhému čtení. Jistě při projednávání můžeme nalézt i dílčí kompromisy, abychom dali průchod pevné a nesmlouvavé zásadě o ochraně života, byť ještě nenarozeného. Splňte, prosím, moji prosbu a přemýšlejte dříve, než rozhodnete. Třeba si vzpomeňte i na mnohá umělecká díla, věnovaná tomuto tématu. Snad bych mohl připomenout vynikající román spisovatelky a lékařky Valjy Stýblové „Mne soudila noc“, který získal mimořádný ohlas i mimo hranice naší země.

A já vám, dámy a pánové, děkuji nejen za pozornost, kterou jste mi věnovali, ale i za onu chvilku zamyšlení.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Děkuji panu poslanci Karasovi. Prosím, aby se ujala slova zpravodajka pro první čtení paní poslankyně Milada Emmerová.

Poslankyně Milada Emmerová: Vážený pane předsedo, vážení přítomní, citovaná předloha navrhuje zrušení zákona ČNR č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství, jakož i prováděcí vyhlášky k tomuto zákonu č. 75/1986 Sb., ve znění vyhlášky č. 467/1992 Sb. Zrušované právní

předpisy předloha nenahrazuje žádnou novou právní úpravou. V souvislosti se zrušením citovaných předpisů je rovněž novelizován trestní zákon a zavedena kriminalizace provádění potratů.

Navrhovatelé se dovolávají důvodů ústavně právních i mezinárodně právních. Jejich argumentace je však jednostranná, nepřesná a neúplná. Článek 6 odst. 1 Listiny základních práv a svobod stanoví: „Každý má právo na život. Lidský život je hoděn ochrany již před narozením.“ Teorie i nauka vychází při výkladu těchto ústavních ustanovení jednoznačně z toho, že život člověka začíná narozením, a že tedy teprve od okamžiku zrození má lidská bytost způsobilost mít práva ve smyslu článku 5 Listiny, a tedy i právo na život.

Jak by mohli dosvědčit ti, kdo stáli při vzniku Listiny základních práv a svobod, probíhaly ohledně zakotvení věty „Lidský život je hoděn ochrany již před narozením“ mnohé diskuse. Jak tvůrci Listiny, tak další právní odborníci se však shodují v tom, že výraz „je hoděn“ vyjadřuje nikoliv příkaz, zákaz nebo dovolení, ale pouze přání ústavodárce, které pro zákonodárce znamená normu nikoliv právní, ale pouze etickou. Jde o etický imperativ, z něhož nelze dovodit absolutní ústavně právní zákaz umělého přerušování těhotenství.

Pokud jde o mezinárodní právo, žádná z mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána a které navrhovatelé uvádějí v důvodové zprávě, nezakazuje uskutečňování potratů. Není také divu, že ve výčtu těchto smluv skupina poslanců zpravidla neodkazuje na žádná konkrétní ustanovení, která by nasvědčovala jejich závěrům, protože taková se v těchto smlouvách prostě nenacházejí.

Pokud se navrhovatelé dovolávají Deklarace práv dítěte OSN z roku 1959, podle níž dítě pro svoji tělesnou a duševní nezralost potřebuje zvláštní záruku, péči a odpovídající právní ochranu před narozením i po něm, na což odkazuje i preambule Úmluvy o právech dítěte, nelze z toho dovozovat, jak činí navrhovatelé, žádné právo počatého dítěte narodit se. Takové právo se přes snahu Vatikánu naopak do úmluvy nepodařilo prosadit.

Odpovídající právní ochrana lidského života před narozením ve smyslu uvedené deklarace, která ovšem není mezinárodní smlouvou, je českým právním řádem zajištěna. Citují učebnici trestního práva hmotného právnícké fakulty Univerzity Karlovy, vydanou pod vedením prof. Oto Novotného, od listopadu 1989 již ve třetím vydání: „Účelem zákonné úpravy z roku 1986 bylo upravit umělé přerušování těhotenství se zřetelem na život a zdraví ženy a v zájmu plánovaného a odpovědného rodičovství.

Nežádoucímú těhotenství se má předcházet především výchovným působením v oblasti zdravotní, sociální a kulturní. Připuštění legálního přerušeni těhotenství není v rozporu s mezinárodními dokumenty o ochraně lidských práv ani s Úmluvou o právech dítěte. (Článek 104/91 Sb.). Neuspěli ti, kdo prosazovali zákaz potratů do této úmluvy. Ani z článku 6 odst. 1 Listiny nelze dovozovat nepřipustnost legálních potratů.“

Zákon z roku 1986 tedy rozhodně není nějakým totalitním genocidním předpisem, jak naznačují navrhovatelé, ale předpisem, který je srovnatelný s obdobnými moderními úpravami v řadě demokratických států.

Jak je z návrhu zákona zřejmé, nedali si navrhovatelé práci, aby analyzovali platnou právní úpravu podmínek umělého přerušeni těhotenství, ani se nenamáhali prokázat svá tvrzení odkazem na odbornou literaturu, případně soudní praxi. Tím spíš to platí pro část třetí předlohy navrhuující novelizaci trestního zákona.

Svůj návrh na zamítnutí tohoto návrhu zákona podám v rámci obecné rozpravy. Děkuji za pozornost. (Potlesk některých poslanců ČSSD.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Děkuji zpravodajkyni paní poslankyni Miladě Emmerové.

Otevírám obecnou rozpravu. Jenom vám sdělím, že v této chvíli mám do ní 11 přihlášek. Pro orientaci je přečtu. První je pan místopředseda Jan Kasal, pak pan poslanec Marian Bielez, pan poslanec Zdeněk Jičínský, Lucie Talmanová, Milada Emmerová, Helena Mallotová, Soňa Marková, Jaroslav Zvěřina, Tomáš Kvapil, Michaela Šojdrová a paní poslankyně Anna Čurdová. To je tedy těch jedenáct přihlášených. A jako prvního prosím o slovo místopředsedu sněmovny pana poslance Jana Kasala. Prosím.

Místopředseda PSP Jan Kasal: Děkuji, pane předsedo. Paní a pánové, diskuse o etických otázkách nepochybně na půdě Parlamentu patří. A že otázka interrupcí do této sféry patří, není sporu. Od listopadu 1989 jsme zde diskutovali mnohé, od Listiny základních lidských práv a svobod přes transplantace, účasti ve válkách a mohl bych ve výčtu témat dotýkajících se etiky pokračovat. V budoucnu nás nepochybně čekají diskuse o klonování, genetickém inženýrství a jistě nějaký humanista se bude drát také o právo na eutanazii.

Ochrana nenarozeného života je téma. Je to téma vážné, pro mnohé nepřijemné. Jsem ale přesvědčen, že čas od času si každá, tedy i naše společnost má a musí položit otázku a hledat odpověď, jak na tom vlastně v záležitostech na rozhraní života a smrti jsme. Každý sám, my jako zákonodárny sbor, my jako občané České republiky.

Paní poslankyni Orgoníkové je to k smíchu, ale určitě to nemyslí – (Poslankyně Orgoníková: Já jsem se smála něčemu jinému.)

Smála se něčemu jinému, dobře.

Diskuse je dobrou příležitostí jak pro odpůrce potratů, tak pro jejich podporovatele hledat a nacházet argumenty. Diskuse dnešní i ta ve výborech může být přínosem dokonce i pro ty, kteří mají na náš návrh jednoznačně negativní názor. Věřím, že tuto příležitost využijeme bez osočování, podsouvání nepravdivých argumentů, bez emocí.

Ochrana života, tedy i nenarozeného, je všelidskou hodnotou. Není výplodem nějakých okrajových ideologií, nemá na ni monopol žádná církev či náboženská společnost, žádné občanské sdružení či spolek, a už vůbec ne žádná politická strana. Je to ovšem téma, které se z různých úhlů pohledu a z různých stupnic priorit může jevit, a také se jeví, velmi různě.

Těm, kteří namítnou, že chci hovořit o potratech, a nejsem lékař nebo žena, a že mi tedy nepřísluší hovořit o něčem, k čemu nejsem vzdělán nebo co se mě netýká, chci sdělit, že pro účely tohoto zákona je i v silách nelékaře se seznámit s podstatnými a pro rozhodování klíčovými informacemi. A navíc, celá věc není zdaleka problémem pouze medicínským.

V průběhu mnohaměsíční diskuse – už probíhá, nemýlím-li se, od 5. května loňského roku, kdy se ve společnosti poprvé objevila informace o přípravě této právní úpravy – v průběhu těch deseti měsíců se objevila řada často se opakujících námitek, a na některé z nich se v příštích chvílích zaměřím. Nebudu se, a dopředu to avizuji, věnovat aspektům souvisejícím s náboženskými postoji, nebudu hovořit ani o otázkách, které z pohledu etiky s ochranou nenarozeného života souvisejí, tedy např. o abortivní antikoncepci nebo problémech souvisejících s asistovanou reprodukcí.

První námitka, velmi častá, je, proč návrh podáváme v době, kdy klesá počet interrupcí. Že počet interrupcí klesá, je určitě dobře. Asi bychom se dokázali shodnout i na hlavních příčinách. Je to lepší informovanost, odpovědnější chování, odtabuizování sexu, používání antikoncepce. Varuji však před uspokojeným konstatováním, že 30 000 potratů, umělých potratů, je dobré číslo. Jistě, v porovnání s tím, co bylo v letech dřívějších, to ano. Ale je to přesto číslo hrozné. Před několika hodinami jsme zde diskutovali zákon o pravidlech silničního provozu. Na silnicích zahyne 1300, 1400 lidí v průběhu jednoho roku. Tady se jedná o číslo, které je více než dvacetkrát vyšší.

Ve kterém okamžiku dochází ke vzniku nové hodnoty, nové kvality, je už nyní mimo diskusi. Je to splynutí pohlavních buněk. V těch chvílích dochází k něčemu neskutečně dramatickému a výsledkem je zárodek lidského nového života. Není to něco nebo to, ale je to už úplně maličký kluk nebo holka, o kterém se ví, jakou má krevní skupinu, barvu očí atd. Jistě, za několik let věda dospěje tak daleko, aby budoucím rodičům mohla jejich potomka představit už na základě této prvotní výměny informací.

Není dnes už sporu o tom, že nový jedinec má svou vlastní genetickou výbavu, která je odlišná od výbavy jeho matky, a byť zatím není schopný samostatné existence, není integrální součástí jejího těla. O čem je tedy spor? O tom, zda už tento malý človíček je hoden ochrany, nebo je na něj možno pohlížet jako na nějaký organizovaný shluk buněk a podle toho se k němu také chovat.

Odpověď hledají mnozí. Řada vědců si láme hlavu se správnými definicemi a snaší důvody pro jednotlivé teorie i proti nim. Je obtížné si představit, že v té spleti důkazů zastánců ontologického personalismu či empirického funkcionalismu či jeho odnože, morálního gradualismu, se najde opravdu jednoduchý, zřetelný, všeobecně přijatelný, a tedy nezpochybnitelný důkaz.

Mohl bych citovat z řady odborných článků a studií. Jsou k dispozici a zájemci o hlubší poznání se s nimi jistě mohou seznámit. Na otázky, co je člověk a zda je embryo lidskou osobou, však neposkytují přírodní vědy ani filozofická antropologie tak uspokojivou odpověď, aby byla nutně všemi přijata. Tento nevyjasněný status embrya však nastoluje požadavek, že není-li prokázáno, že embryo lidskou osobou není, máme se k němu chovat jako k lidské osobě.

Je to obdobný postoj jako v případě, že není-li prokázáno, že člověk je mrtev, pak je třeba se k němu chovat jako k živému. Ten, kdo toto nerespektuje, je na straně rizika. Ten, kdo toto ctí, je na straně bezpečnosti. Jinými slovy – má jistotu, že nemaří lidskou osobu.

O tom, že tuto základní nejistotu do značné míry sdílají i skalní zastánci potratů, svědčí i mnohá vyjádření samotných lékařů, tedy že interrupce provádějí jenom velmi neradi. Proč, když z jejich pohledu se jedná jenom o zákrok srovnatelný s odstraněním bradavice, tedy bez etických konsekvencí?

Často v této souvislosti bývá také zmiňována záležitost týkající se řešení či neřešení demografických problémů. Někteří naši odpůrci nám podsouvají, že tvrdíme, že současné demografické problémy vyřeší zákaz interrupcí. Já osobně s tím velmi nesouhlasím. Demografický vývoj je jiný problém

a s problémem interrupcí je spojen pouze nepřímo, tedy přes úctu k životu a odpovědnost. O otázkách podpory rodiny a porodnosti tady v této souvislosti budou jistě hovořit jiní. Zákaz zbytečných interrupcí není tlakem na to, aby se rodily děti proti vůli jejich rodičů.

Další námitkou často opakovanou je, že zákaz interrupcí je útokem na svobodné rozhodnutí ženy. Právo a odpovědnost ženy a rodičů vůbec je dítě počít. V tom jsou opravdu svobodni. Ale je-li dítě počato, je třeba respektovat i jeho práva. Prostor pro svobodné rozhodování jednotlivce končí tam, kde začíná omezovat práva a svobodu někoho druhého. Navíc je dostatečně známo a prokázáno, jaké tato nesprávně aplikovaná svoboda má na ženy v postabortivním období dopady.

Každé dítě má právo narodit se jako chtěné, často to slýcháme. A já musím znovu zopakovat, že zákaz interrupcí nemá za cíl nutit někoho, aby měl děti proti své vůli. Osvěta, odpovědnost, výchova, antikoncepce, pokud možno přirozená, nebo alespoň neabortivní, jsou pro odpovědnou volbu tím správným nástrojem. Důsledky své neodpovědnosti, selhání či nehody řešit na úkor někoho dalšího, tedy nenarozeného dítěte, považuji za nesprávné a obtížně přípustné. Musíme se rozhodnout, co je víc. Zda právo dítěte narodit se jako chtěné, nebo právo vůbec se narodit. Připomínám souběžné legislativní aktivity ve prospěch anonymních porodů a zrychlení adopcí.

Vyskytly se také obavy, že nám hrozí, že se bude rodit neúměrně mnoho postižených dětí. Vážnou námitkou při striktním dodržování zákazu interrupcí je tato obava. Je obava, že postižených dětí bude hodně, že jejich léčba bude drahá a že nebudou svým rodičům radostí, ale naopak, že budou zátěží pro celou společnost. Dámy a pánové, tyto úvahy nejsou pro lidstvo nové. Byly kultury, které se zabývaly šlechtěním rasy. Kultury, do jejichž normálu patřilo nechat žít jenom perspektivní, zdravé a užitečné. Tam se určitě ale zařadit nechceme, už proto, že bychom naprosto nepokryté dali najevo dle mého nepřístupný postoj vůči všem, kdo s námi s různými typy postižení v současnosti žijí. Kdo by si troufl tvrdit, že hodnota člověka s postižením je nižší než hodnota zdravého jedince? Jestliže tento postoj platí po narození, proč neplatí i několik týdnů před ním? Na druhou stranu je třeba reflektovat skutečnost, že jsou plody, které se vyvíjejí s vadami neslučitelnými nebo obtížně slučitelnými se životem, a tady pro otevřenou diskusi určitý prostor samozřejmě vidím.

V každém článku, v každém vystoupení na toto téma se vyskytuje otázka, proč měnit něco, co funguje, zákaz stejně nic nevyřeší. Myslím, že s touto

verzí nemohu úplně souhlasit. Souhlasil bych s citací, že zákaz ne všechno vyřeší. Jistě, bylo by bláhové, a pokud vím, také nikdo nikdy netvrdil, že zákaz interrupcí bude znamenat absolutní konec interrupcí. Bylo by to stejně naivní jako se domnívat, že zákaz požívání alkoholu pro řidiče vše vyřeší, že zákaz používání dopingu pro sportovce vše vyřeší, že se zákazem vyrovnáme s rasovou diskriminací nebo nesnášenlivostí.

Úkolem zákonodárce ovšem není pouze něco zakazovat nebo přikazovat. Zákon také nastavuje laťku pro hodnocení, pro přístupy, pro nastavování stupnice hodnot. Není věcí svobodného rozhodování řidiče, v jakém stavu a jak rychle pojedje přes obec kolem školy. Mohu zákon přestoupit a vědomě ohrozit druhé, ale vím, že jsem zákon přestoupil. A legislativa ovlivňuje nejen jednání, ale také myšlení lidí. Vždyť to, co je zákonem dovoleno, je bráno jako normální, a tedy dobré. Proč bych neměl dělat něco, co je dovoleno a co zákon umožňuje a předpokládá! Přece kdyby to bylo špatné, bylo by to zakázáno. Proč tedy na interrupci nejít, vždyť je to v souladu se zákonem? V tomto smyslu by se zákaz interrupcí choval stejně jako ostatní zákazové předpisy. Neřešil by vše, ale dával by normu pro to, co se smí a co se nemá nebo co se nesmí.

Objevuje se obava, že zákaz potratů povede k sebepoškozování žen. Je to častý argument. Já nemohu tvrdit, že by k podobným případům v budoucnu nedošlo, stejně jako nemohu tvrdit, že k nim nedochází i nyní. Co však tvrdit mohu – že v zemích, které mají pro interrupce přísnější podmínky než my, tedy v často zmiňovaném Polsku nebo Irsku, k žádnému zvýšení těchto jevů nedošlo. Je snad obava, že naše ženy jsou méně odpovědné než Irky nebo Polky? Pokud současná úprava dává ženě pravomoc rozhodovat o životě či smrti jejího nenarozeného dítěte, a je tudíž předpokládáno, že se v této věci bude rozhodovat odpovědně, proč náhle obava, že v případě obdobném, týkajícím se jejího zdraví, se bude chovat neodpovědně? Jestliže v současné debatě opravdu něco patří do minulých století, pak to jsou právě obavy z andělíčkářek.

Stejnou vážnost má názor, že zákaz potratu povede k potratové turistice. Odpůrci zákazu interrupcí tímto často argumentují, ale platí o tom totéž co o předešlém. Jistěže k ní tu a tam dochází a bude docházet, a byť pro to nejsou žádné důkazy, dá se to s jistou mírou pravděpodobnosti předpokládat. Ale má obava z tohoto druhu turistiky stejnou váhu jako zásadní postoj k řešení potratů? Přiznám se, že jsem se pídil po jakýchkoli přesnějších informacích týkajících se potratové turistiky, a byl jsem od jednoho autora článku odkazován na druhého, a bezvýsledně.

Jednou z nejvíce diskutovaných a kritizovaných částí té naší předlohy je část, kde se hovoří o sankcích, proč trestat lékaře, kriminalizovat potratáře, ano, či ne. Dámy a pánové, této sněmovně mnohokrát bylo vytýkáno, že přijímá zákony bez sankcí za jejich porušování. Proto tedy sankční pasáž i v našem návrhu. Chtěl bych pouze podtrhnout, že sankce nesměřují proti lékařům – proti těm, kteří pomáhají zachránit život nebo zdraví. Sankce se mohou týkat pouze těch, kdo by zákon přestupovali a kteří by potrat prováděli z jiných než léčebných nebo život zachraňujících důvodů.

Neochota přijmout dítě, ohrožení kariéry, snížení životního standardu či jiné sociální důvody nemohou pro vykonávání potratů jinak zdravého dítěte nikoho ospravedlnit, a rozhodně tedy nelze tento akt interpretovat jako léčebný výkon.

Dámy a pánové, chtěl bych poukázat na absurditu toho, co při této diskusi probíhá. Místo toho, aby příznivci potratů, ti, kteří jsou zastánci ukončení života v těle matky, museli hájit důvody, proč ukončit klíčící život, jsme my v situaci opačné a snažíme se argumentovat, proč a za jakých podmínek se to nesmí. Všichni ti, kteří se ohánějí přirozeností, přirozeným právem, přírodou, by si absurditu této dnešní situace měli uvědomit.

Dámy a pánové, ti, kteří se postavili na stranu ochrany nenarozeného života, nejsou žádní středověcí tmáři nebo potlačovatelé svobody, jak nás mnozí tzv. osvícení nálepkují. Naopak, jsme hrdí na to, že naše česká Listina základních práv a svobod uznává, že lidský život je hoděn ochrany už před narozením. I moderní věda stojí na straně ochránců života. Vnímáme ovšem zároveň obtížnost tohoto problému a nabízíme mezi prvním a druhým čtením prostor pro diskusi se všemi z vás, kteří budou poté rozhodovat o konečném osudu této předlohy. Ubezpečuji vás, že přestože se mnohým možná v tuto chvíli zdá, že je vše jasné, že další informace a další diskuse na toto téma učiní naše budoucí rozhodnutí odpovědnější. Uvědomuji si obtížnost změny postojů pro řadu z vás, kteří jste se v minulosti museli k potratům nějak postavit, a podtrhuji, že není naší ambicí kohokoli soudit. Naším společným cílem by měla být snaha nalézt takový postoj, který bude jak z pohledu vědy, tak z pohledu etiky odpovídat 21. století. Děkuji za pozornost. (Potlesk poslanců KDU-ČSL.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Vážení kolegové, jestliže někteří přihlášení svou přihlášku stáhli, situace se trochu změnila, nicméně je pořád deset přihlášených a nyní je na řadě pan profesor Zdeněk Jičínský. Dalším přihlášeným v této chvíli je paní poslankyně Lucie Talmanová.

Poslanec Zdeněk Jičínský: Vážený pane předsedo, kolegyně a kolegové, téma, o kterém tu hovoříme na základě poslanecké iniciativy pana poslance Karase a dalších, je nepochybně velmi vážné. Proč jsem se přihlásil do diskuse? Jsou určitá tvrzení v důvodové zprávě, ke kterým považuji za vhodné se vyjádřit, protože si myslím, že ve své kategoričnosti nejsou opodstatněná.

V důvodové zprávě se říká, že dosud platný zákon o umělém přerušení těhotenství a vyhláška Ministerstva zdravotnictví jsou v přímém rozporu jak s ústavou, jmenovitě Listinou základních práv a svobod, tak také s mezinárodně přijatými právními normami vyšší právní síly, a dále se potom říká, že platná právní úprava nijak nereflektuje současné vědecké poznání týkající se počátků lidského života atd.

Chci říci jednu věc. Pokud jde o Listinu základních práv a svobod, srovnáme-li Listinu s řadou ústav, kde se hovoří o lidských právech a svobodách, i s mezinárodními pakty, mám na mysli mezinárodní pakt o občanských a politických právech, zjistíme, že formulace Listiny jde dále, než jsou tyto ústavní formulace. Tak jak je to formulováno v Listině, to v jiných ústavách nenajdeme a není to ani v mezinárodním paktu o lidských právech. Proč to je v Listině formulováno tak, jak to je, to je důsledek konkrétního jednání o tomto nejvýznamnějším ústavním dokumentu polistopadového období, který – jak si možná vzpomínáte, někteří z účastníků této schůze tehdy byli i účastni jednání – vznikl na základě dvou návrhů tohoto dokumentu, který předložily národní rady, a na základě těchto dvou návrhů Federální shromáždění připravilo a přijalo návrh Listiny základních práv a svobod. A právě v tom návrhu byl jen první díl toho příslušného ustanovení: každý má právo na život. Poslanci lidové strany i poslanci KDH, protože jsme tehdy měli ještě společný stát, u této otázky vznesli pozměňovací návrhy, že v této formulaci je to pro ně nepřijatelné, a vznikla složitá situace. Nepochybně bylo v zájmu celé československé společnosti, aby Listina byla přijata, aby opravdu tento základní ústavní zákon, na němž se měl zakládat nový právní řád obnovované demokracie, byl přijat. Hledali jsme formulaci, která by umožnila určitým způsobem najít nějaké kompromisní řešení, které by bylo přijatelné pro ty, kdo navrhovali původní text, a které by bylo přijatelné i pro představitele křesťanské demokracie ve Federálním shromáždění. I našla se tato formulace, že lidský život je hoden ochrany ještě před narozením. O těchto otázkách se velmi podrobně diskutovalo zejména v ústavně právním výboru, kde byl Václav Benda, který hájil podobná stanoviska jako navrhovatelé této předlohy, a potom

i v plénu byly o této otázce diskuse. Tato formulace byla shledána přijatelnou. Ale byli jsme si zároveň vědomi složitosti problému. Proto byla formulována tak, aby neměla povahu přímo ústavně právní povinnosti. Je tam formulována jako určitý mravní příkaz, jako určitá mravní zásada.

Říkám to jenom proto – a význam této zásady nechci nikterak zlehčovat – že budeme-li z ní chtít dovozovat přímý rozpor s ústavou, není to pravda. Myslím, že si svou argumentaci navrhovatelé spíše oslabují než posilují.

Pokud jde o to, že lékařská věda dospěla k jednoznačnému závěru, který je tu formulován, i v diskusi, která proběhla u nás, různí odborníci z oboru lékařství, přírodních věd i různí filozofové, protože to není otázka čistě exaktní vědy, je to samozřejmě otázka transcendingující do sféry etiky, filozofie, týká se opravdu základních otázek lidské existence, a jak už to v moderní době bývá, jednoznačný názor není. A nejen u nás, ale v nedávné době probíhala ve Francii diskuse právníků, vědců, lékařů, protože tam byl podán návrh na trestní postih přerušení těhotenství z nedbalosti. Nebudu se zabývat tou problematikou, jenom upozorňuji na to, že závěry lékařů – protože to bylo i předmětem jednání různých etických komisí – byly takové, že z vědeckého hlediska nelze přesně stanovit, kdy zárodek lidské bytosti může mít charakter, jak oni říkají, právního subjektu, právní charakter.

Říkám to proto, že tyto otázky jsou sporné, zůstanou sporné a myslím, že i dnešní diskuse, jakkoli je nezbytná, protože je to vážný problém, asi nikoho nezmění v názoru, se kterým na tuto diskusi přišel nebo se kterým před touto diskusí přistupoval k této problematice.

Nebudu dál podrobně hovořit o celé řadě věcí, o kterých hovořil poslanec Karas i místopředseda Kasal, protože proti jejich argumentům lze samozřejmě uvádět jiné argumenty. Jenom bych ještě uvedl to, že nedávno v rámci této diskuse, myslím, že to byla příloha v Mladé frontě, která uvedla přehled evropských států s jejich řešením. Jsou to myslím čtyři evropské státy, které nepřipouštějí legální přerušování těhotenství – kolega Karas uváděl Polsko, Irsko, je to i Portugalsko. Pokud jde o Portugalsko, nedávno jsem četl o tom jistou analýzu. Bylo tam myslím v roce 1997 referendum o povolení přerušování těhotenství, skončilo těsným výsledkem proti. A konstatuje se to, že v Portugalsku se počet potratů odhaduje na 20 až 40 tisíc. Majetnější ženy jezdí do Španělska, kde to je přípustné a legální, ty méně majetné, které v tomto směru toto štěstí nemají, jsou nuceny se uchýlovat k cestám nelegálním. Říkám to jenom proto, abychom určitou situaci nikterak nezjednodušovali.

Chápu, že z hlediska těch, kdo mají určitou víru, jsou jisté otázky jednoznačné, ale nemyslím si, že ti, kdo tuto víru nemají a kdo i z hlediska morálního nemají toto pevné přesvědčení, že změní svůj názor v tom směru, že by dosavadní právní stav se měl změnit. Ten je podle mého soudu spíš pozitivní než negativní, a vývoj, ta křivka omezování potratů v 90. letech v tomto směru to potvrzuje. Čili si myslím, že není důvodu od právní úpravy, která u nás existuje, ustupovat. V tomto směru budu zřejmě podporovat návrh, který předloží paní zpravodajka v diskusi.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Děkuji panu poslanci Jičínskému. Paní poslankyně Čurdová chtěla reagovat bezprostředně na vystoupení pana místopředsedy Kasala.

Poslankyně Anna Čurdová: Děkuji, pane předsedající. Vážené dámy a pánové, pan místopředseda Kasal tady volal po číslech. Dovolte mi v této chvíli v rámci faktické poznámky pouze jedno. Zhruba 7,5 tisíce žen z Irska ročně podstoupí interrupci v nemocnicích ve Velké Británii, to znamená, vycestují za interrupcemi do nemocnic, které se nacházejí mimo území jejich státu. Děkuji.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: To byla faktická poznámka paní poslankyně Čurdové. Pan poslanec Karas chce reagovat v této chvíli také.

Poslanec Jiří Karas: Za prvé bych byl velice rád, kdyby paní kolegyně řekla, z kterých pramenů čerpá tato fakta, která nám řekla, a za druhé, my zde nehovoříme o potratové turistice. My zde mluvíme o zabíjení nenarozených dětí. To je úplně o něčem jiném. Zabíjení nenarozených dětí.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Paní poslankyně Čurdová se hlásí ještě jednou o slovo.

Poslankyně Anna Čurdová: Vážení kolegové, já jsem reagovala na vystoupení pana místopředsedy Kasala, který hovořil právě o obavách z potratové turistiky. Upozorňoval na to, že k této turistice nedochází. Čísla, která uvádím a která potom také budu uvádět ve svém vystoupení, všechna jsou z veřejných slyšení, která probíhají na různých úrovních, ať už je to Evropský parlament, ať je to OSN či Rada Evropy.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Pan místopředseda Kasal.

Místopředseda PSP Jan Kasal: Já bych se připojil k tomu, co tady pan poslanec Karas žádal, abychom dostali informace v podobě, která je použitelná. Ale já vám ocituji, paní poslankyně, vy jste řekla, že jsem řekl, že k potratové turistice nedochází. To prostě není pravda. Já jsem nic takového tady neříkal. Přesvědčte se ze stenozáznamu, zjistíte, že jsem použil úplně jiné formulace. Mohu je tady ocitovat: Jistě k ní tu a tam

dochází a bude docházet. To jsem tady řekl, najdete si to ve steno­zá­z­namu. Příště použijte argu­men­ty, které jsou v soula­du s pravdou.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Prosím nyní o vystoupení paní poslankyni Lucii Talmanovou, pak tady mám paní poslankyni Miladu Emmerovou.

Poslankyně Lucie Talmanová: Vážený pane předsedo, dámy a pánové, moje vystoupení bude velice stručné a právě proběhlý střet technických poznámek mě od něj málem odradil.

Od předložení dnes projednávaného návrhu zákona do sněmovny uběhlo již několik měsíců. V průběhu těchto měsíců byly každému z nás zaslány stovky e-mailů, stovky dopisů, dopisů zastánců i odpůrců umělého přerušování těhotenství. Dopisy odborné, věcné, dopisy upřímné, emotivní, dopisy demagogické, prosebné i vyhrožující. V médiích proběhla na toto téma nebyvalá diskuse. Prostor dostávali odborníci z řad lékařů i z řad laické veřejnosti. Jsem přesvědčena, že každý z nás dnes přistupuje k této rozpravě s pevným a bezpochyby již nezměnitelným názorem. Pokusme se tedy vyvarovat diskusí, které nám v takto citlivé věci téměř nepřísluší. Pokusme se o jistou míru pokory a střídmosti a nepřipustíme, abychom se zde zjednodušeně rozdělili na dva tábory, na jakýsi tábor odpůrců a tábor zastánců umělého přerušování těhotenství. Nesnažme se definovat křehké žebříčky morálních hodnot, nepodaří se nám to.

V loňském roce bylo realizováno nejméně umělých přerušování těhotenství od roku 1958, kdy byl tento zákrok legalizován. Tato čísla nám dnes sdělil Český statistický úřad. Život tedy toto tíživé dilema naštěstí řeší za nás. Děkuji vám za pozornost. (Potlesk.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Děkuji paní poslankyni Talmanové. Prosím paní poslankyni Miladu Emmerovou, další je paní poslankyně Helena Mallotová.

Poslankyně Milada Emmerová: Vážený pane předsedo, vážení přítomní, jistě není bez zajímavosti, že tento návrh předkládají s jedinou výjimkou muži, a proto mi dovolu­te, abych i já ocitovala mínění muže, tentokrát však renomovaného odborníka prof. dr. Antonína Doležala, DrSc., gynekologa a učitele s více než padesátiletou praxí. Navíc jde o historika a spisovatele, který se v podstatě věnuje literatuře faktu na toto téma. Svůj vlastní názor pak řeknu závěrem.

Nyní mi dovolu­te, abych citovala názor pana profesora Doležala:

Ztotožňuji se s vládním stanoviskem, které vyjadřuje s návrhem změny nesouhlas, souhlasím s argumentací právní, která ukazuje, že předkladatelům nešlo o promyšlené vytvoření skutečně fungujícího zákona, ale spíše o rozpoutání ideologické diskuse na toto téma.

K předložené změně zákona mám dvě zásadní výhrady. Teoretickou a praktickou. Předkladatelé zavádějí pojem počatého dítěte, které náš právní řád nezná a který v případech forezních by byl velmi nejasný. Početí se vztahuje na splynutí zárodečných buněk, mužské a ženské, což není poznatek současného vědeckého poznání, to věděli přírodovědci již v 18. století. Nejsou zatím metody, které by umožnily stanovit v prostředí in vivo samotný fakt početí a tím i dobu početí. Stanovit lze po určité době zahnízdění oplozeného vejce, nidaci. Další osud takového vejce je ovlivněn faktory vnitřními i zevními, zejména stavem děložní sliznice. Pro praxi je rozhodující zjištění známek života, v daném případě srdeční činnosti.

V pojetí autorů předlohy je jedna vítězná cesta od početí do porodu zdravého dítěte, ale ne každé oplozené vejce se dále zdárně vyvíjí, jsou abortivní, slepá vejce, moly, vyvíjející embryo může být vadně založené. V případě asistované reprodukce s fertilizací in vitro by vznikaly další problémy. Oplozená vejce lze skladovat, ne každé se hodí k použití.

V případě, že se ujme více vajec, je v zájmu života nutné jejich počet redukovat.

Pokud by se pojem chránění počatého těhotenství zahrnul do zákona, bylo by možno za umělý potrat pokládat i antikoncepci, která může zabránit nidaci. K zavedení tohoto pojmu, který by vedl k mnoha sporům, nejsou žádné důvody věcné. Naopak všechny důvody jsou proti. Podle této logiky by pak mohla být trestná i antikoncepce. V odůvodnění je početí označeno barbarizovanou latinou, patrně to má být „nasciturus“, což filologicky i věcně velmi pokulhává, implantující se vejce zdaleka není nasciturus, tedy ten, kdo se má narodit. Představu navrhovatelů, že každé započaté těhotenství musí končit porodem a že případný trest za interrupci odradí ty, kdo o tom uvažují, pokládám za velmi primitivní.

Druhá část problematiky se týká praxe. Autoři se patrně domnívají, že trestání umělého přerušeni by vedlo ke strachu z postihu, upuštění od snahy nežádoucího těhotenství se zbavit, což by mohlo ovlivnit příznivě populační situaci. Takový postup nepochybně porušuje svobodné rozhodování rodičů. Jako člověk, který pracuje padesát let v oboru gynekologie a porodnictví, problematiku důvěrně znám. Zním i vývoj za poslední půlstoletí. Umělé potraty provázejí lidský rod odpradávná, odedávna se předávaly

bezpečné i nebezpečné způsoby, jak se může žena nežádoucího těhotenství zbavit. Církev měla v rukou všechny, nejen duchovní, ale i mocenské možnosti, aby v Evropě kriminální potraty vykořenila. Nestalo se tak. Ono to nejde.

Přibýlo nebo ubylo proti dobám minulých hříšníků? Asi je to stejné. Po staletí se potratářství stíhalo a trestalo, nakonec bez výsledků. Radikálně byla tato ožehavá problematika řešena až legalizací umělého přerušení těhotenství, které zaručuje ženám zvýšenou osobní bezpečnost. Osobně interrupce rád nemám, pokládám je za malum necesarium, nezbytné zlo. Pán Ježíš neměl rád cizoložství, ale když chtěli takovou ženu kamenovat, řekl: „Kdo je bez viny, ať první hodí kamenem. Nesuďte a nebudte souzeni.“ Proklamovaná ušlechtilost je největším pokrytectvím.

Interrupce z hlediska medicíny i žen samých není určitě něco žádoucího. Je to řešení životní situace člověka, který je zahrán do kouta. Interrupce je vyústění mimořádné, především psychosociální situace. Mnoha ženám jsem za svůj život interrupci rozmluvil, a vesměs jsou mi vděčné, ale to se pohybuje v prostředí, kde žena má možnost svobodné volby. Realizací zákona nenastal nárůst těchto výkonů, naopak počet interrupcí klesá, zřejmě v souvislosti s dostupnými bezpečnými antikoncepčními metodami. Zákon plní to, co by v takových mimořádně svízelných situacích plnit měl. Toto ovzduší klidu a bezpečnosti je zřejmě někomu solí v očích. Opakovaně se vyskytují tendence tento dobře fungující zákon zpochybnit, zpřísnit, komplikovat. Byly i návrhy, které chtěly v nějaké podobě zavést jakési komise, které za bývalého režimu určitou dobu neblaze působily.

Předkladatelé zpochybňují genetické důvody a doporučují, aby těmto dětem byla poskytnuta přiměřená zdravotnická péče. Autoři by svoji ušlechtilost nejlépe dokumentovali, kdyby si přivlastnili takové malformované opuštěné dítě a poskytli mu onu přiměřenou zdravotní péči. Navrhovatelé sáhli i k ideologickým argumentům, kdy se snaží dokázat, že legální interrupce jsou vynálezem zlých bolševiků. Měli by si přečíst, kolik žen umíralo v carském Rusku na kriminální potraty, takže toto by sloužilo bolševikům spíše k dobru. Když už mocí mermo jsou ideologičtí, ať se zamyslí nad tímto problémem v katolickém Irsku.

Předložená změna zákona se odvolává i na Polsko. V této části Evropy se šíří klerikalismus a propagace křesťanských hodnot a navrhovatelé jsou patrně věřící křesťané. Katolická církev má nepochybně velký vliv na své věřící. Nic nebrání tomu, aby se věřící katoličky interrupcím, antikoncepci

a předmanželskému sexu vyhýbaly. Ze zkušenosti však víme, že i nepochybně upřímně věřící nejen naše, ale polské katoličky se interrupcí domáhají. Pochopitelně umělé přerušování těhotenství není žádný ideál, nese s sebou zdravotnická rizika i dnes, ale mohu srovnávat. Na rozdíl od předkladatelů a většiny současné populace jsem trestnost interrupcí jako lékař zažil. Nelze vylíčit míru psychického ponížení těchto žen, které těhotenství odmítaly, co vše musely zažívat, když se chtěly těhotenství zbavit. Děly si výplachy střídavě studenou a teplou vodou, skákaly na schodech, braly chinin, až jim hučelo v uších, pily svařené víno, tloukly se do břicha, nechaly si píchat nejrůznější injekce. Ve svém zoufalém postavení sháněly pomoc u pokoutných andělíčkářek, u nedostudovaných mediků, u lékařů, kteří si nechávali za to dobře platit, a v roli potratáře působil v Praze i pitevní zřízenec druhého patologicko-anatomického ústavu. Každý týden jsme na den branosti v sobotu zažívali na Kladně našťouchnutá těhotenství, která přijížděla s krvácením a teplotami. Viděl jsem smrtelný případ po mýdlovém potratu se selháním ledvin, úmrtí na sepsi, opakovaně perforaci dělohy, jednou se střevy před rodidly. Byly zoufalé, zaostalé ženy, které takto neuspěly, a ty se dokonce dopouštěly infantocidy.

Kdo má zájem zahnat současné ženy, které se ocitnou ve svízelné situaci, znovu do podzemí? Nikdo z předkladatelů nemůže všem ženám zajistit takové podmínky, aby bylo těhotenství vždy plánované a pokládáno za žádoucí. Předkladatelé se odvolávají na c. k. zákoník z roku 1818. Máme vlastní tradice. Mohou navázat na zákoník ještě starší, zákoník křesťanského knížete Břetislava. Ten pro takové ženy doporučoval vyhnání ze země. Mohl by se obnovit i jeho zákon proti cizoložství, kde majetek cizoložné ženy propadal z poloviny panovníkovi.

Návrh na změnu zákona je třeba odmítnout jako teoreticky nepodložený, historicky znemožněný, v praxi vysloveně škodlivý.

Tolik konce citovaného textu.

A nyní sama za sebe. Já nehoruji pro potraty, ale jsem proti jejich zákazu. Ztotožňuji se plně s fundovaným návrhem odborníka, vědce a historika profesora Doležala, stejně tak se ztotožňuji s článkem našeho kolegy docenta Zvěřiny a navrhuji návrh zákona po ukončení obecné rozpravy zamítnout. Děkuji za pozornost. (Potlesk poslanců vládní koalice, KSČM i ODS.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Viděl jsem jako prvního pana poslance. Pak pan poslanec Talíř. Prosím.

Poslanec Jaromír Talíř: Vážený pane předsedo, vážené kolegyně a kolegové, já jsem se přihlásil se svým přednostním právem jenom proto, abych

konstatoval, že bylo zajímavé si poslechnout opravdu názor odborníka. Myslím si, že řada z nás dostávala řadu dopisů z různých stran. Ale bylo znát, že tento odborník nemohl poslouchat, co tady říkali předkladatelé. A je mi líto, že obsah jeho dopisu vůbec nekoresponduje s tím, co předkladatelé tady řekli. On se totiž odvolává na věci, které v návrhu zákona nejsou a které ani předkladatelé nepředložili. Děkuji. (Potlesk poslanců KDU-ČSL.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Poslanec Kvapil se ještě hlásí o slovo.

Poslanec Tomáš Kvapil: Vážený pane předsedající, kolegyně a kolegové, dovoluji mi jen krátkou faktickou poznámku. Předřečnice ve svém projevu zde uvedla něco, co se také objevuje ve stanovisku vlády, a to že pojem usmrčeného, počatého, ale dosud nenarozeného dítěte nelze akceptovat, protože právní řád České republiky pojem počaté dítě nezná. Zná pouze pojmy embryo, plod a dítě. To je ze stanoviska vlády, bod č. 8. Já si zde dovoluji citovat občanský zákoník paragraf 7 odst. 1.

„Způsobilost fyzické osoby mít práva a povinnosti vzniká narozením. Tuto způsobilost má i počaté dítě, narodí-li se živé.“ Tvrzení, že náš právní řád takový pojem nezná, není tedy pravdivé. Děkuji. (Potlesk.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Ještě bych chtěl umožnit vystoupení paní poslankyni Mallotové, protože mi sdělila, že tady v úterý být nemůže. Rád bych jí proto umožnil vystoupení. Je řádně přihlášena do diskuse.

Poslankyně Helena Mallotová: Děkuji. Já budu stručná. Dámy a pány, takzvaný potratový zákon, který je nám několika kolegy předložen ke schválení, budí již řadu měsíců u naší veřejnosti oprávněné emoce. I já jsem zřejmě jako většina z vás vystavena intenzivnímu nátlaku, a dokonce výhrůžkám ze strany občanů, jejichž dopisy a maily jsou si až nápadně podobné. Musím se přiznat, že je čtu čím dále s tím větší nechtí. Vyjadřují sice jistě chvályhodné postoje lidí, kteří touží po dětech a dokáží je vychovávat s láskou a sebeobětováním, ale současně jsou vyjádřením naprosté netolerance a přesvědčení, že jen jejich pohled na svět je ten správný a jejich pravda absolutní. Pokud tedy nebudu souhlasit se zněním předloženého zákona, stanu se podle nich spoluzodpovědnou za masové vraždy nenarozených dětí.

Takže – budu hlasovat proti přijetí tohoto zákona a vyzývám všechny své soudné kolegy a kolegyně, aby učinili totéž. Jistě, umělé přerušování těhotenství se nesmí stát metodou antikoncepce, a ve vyspělé společnosti

jí ani není a nebude. Musí ale zůstat řešením v krajní nouzi, a žena má právo se pro ně rozhodnout sama a vzít na sebe všechna rizika, která by jí z něj mohla případně hrozit. Nikdo jiný nemůže rozhodnout za ni, nikdo jiný nemůže posoudit, jestli jsou její důvody dostatečné, nebo ne.

Jsem z generace žen, která zažila obojí – zákaz umělého přerušení těhotenství i jeho legalizaci. Prožívala jsem se svými vrstevníky všechna ta ponížení, kdy se žena musela svěřovat nějaké soudružské komisi se svým intimním životem a trpně čekat, jak o ní rozhodne. Ve svém nejbližším okolí jsem zažila i úmrtí po podomácku provedeném potratu. Ve druhé polovině sedmdesátých let jsem ale zažila i baby boom, a to navzdory již liberálnějšímu postoji k umělému přerušení těhotenství.

Předkladatelé tohoto zákona se ohánějí právem nenarozených na život. Mohli bychom se tady pustit do disputace, kdy vlastně lidský život vzniká, jaké antikoncepční metody jsou tedy ještě přípustné a jestli jsou přípustné vůbec. Mohli bychom tu dokazovat přesnými statistikami, jak i přes liberální zákon o umělém přerušení těhotenství počet potratů neustále klesá. Jsou to ale čísla a fakta, která v tomto sporu oběma stranám říkají něco jiného, a navzájem se přesvědčit asi nelze.

Přesto bych chtěla na závěr upozornit ještě na jednu poněkud skrytou stránku naší rozpravy. Jsem totiž přesvědčená o tom, že se v předloze zákona skrývá ještě něco mnohem závažnějšího. Je to snaha ultrakonzervativních věčných zachránců světa a jeho morálky zbavit svobodného občana práva rozhodovat o sobě, o svém těle, o tom, kdy a jestli vůbec chce na svět přivést dítě. Je to snaha učinit z ženy méněcennější bytost, plně závislou na muži ploditeli, který si ji může kdykoliv, a to i sexuálním násilím, podřídit. Je to cesta z civilizovaného světa rovnoprávných partnerů, o něž ženy staletí bojovaly, k náboženskému fundamentalismu, který snad v našich zeměpisných šířkách nemá místo.

Proto bychom neměli dopustit, aby tento zákon naší sněmovnou prošel. Neberme ženám právo, aby pokud se k přerušení nechtěného těhotenství rozhodnou, to mohly učinit legálně, bezpečně a pro ně dostupně. Děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Vzhledem k tomu, že je ještě před námi poměrně velká řada přihlášených, dovoluji mi, abych v této chvíli přerušil jednání sněmovny. Budeme pokračovat v přerušené obecné rozpravě v úterý ve 14 hodin. Přeji vám příjemnou sobotu a neděli.

Jen ještě připomínám, že zítra se zde v sále koná akce. Proto vás žádám, abyste si své materiály uložili do zásuvek, případně je odnesli s sebou. Pěkný zbytek dne.

(Jednání skončilo v 16.05 hodin.)

Pokračování schůze Poslanecké sněmovny 30. března 2004 ve 14.08 hodin

Přítomno: 170 poslanců

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Rozpravu jsme přerušili v situaci, kdy ještě byla řada přihlášených řečníků. Já vám sdělím, že tady mám nyní tuším 11 přihlášek do obecné rozpravy, která probíhá a ve které se nacházíme.

Já vám tedy v úvodu přečtu přihlášky, jak je mám nyní před sebou: jsou to paní poslankyně Soňa Marková, pan poslanec Marian Bielez, Jaroslav Zvěřina, Tomáš Kvapil, Michaela Šojdrová, Josef Vícha, Ludvík Hovorka, Anna Čurdová, Petr Kott, Vilém Holáň, Boháčková Jarmila a paní poslankyně Táňa Fischerová. Toto jsou přihlášky do obecné rozpravy.

Žádám paní poslankyni Soňu Markovou, která je první mezi přihlášenými. Další pak bude pan poslanec Marian Bielez. Vás všechny prosím, pokud máte zájem se účastnit této rozpravy, abyste se opravdu věnovali tomu, co říká řečník v řečnici. Prosím vás, aby ti, kteří nesledují v této chvíli obecnou rozpravu, opustili sněmovnu. (Stále značný hluk v sále.) Prosím vás o klid. (Předsedající zvoní.)

Prosím o slovo paní poslankyni Markovou.

Poslankyně Soňa Marková: Vážený pane předsedo, dámy a pánové, v souvislosti s projednáváním tohoto podle mého kontroverzního návrhu na zrušení zákona o umělém přerušení těhotenství už tady i na stránkách tisku či v dopisech, které nám jsou zasílány, bylo řečeno mnoho argumentů pro a proti, a to jak z pohledu dítěte, tak ženy matky. Velmi často se skloňují pojmy, které se dotýkají práv žen. Na jedné straně se hovoří o feminismu a rovných příležitostech pro ženy a muže, na straně druhé výrazně zaznívají signály, které lze označit jako kroky zpátky, snad až do středověku či počátku vzniku moderní společnosti. Navrhovatelé podepsaní pod tímto zákonem se plně stavějí proti svobodné volbě ženy i jejímu svobodnému rozhodnutí, zda chce, nebo nechce mít dítě, a to i přesto, že jinak skloňují slovo svoboda ve všech pádech. Znamená to, že žena nepatří do pojmu lidé, o němž Ústava České republiky říká „lidé jsou svobodní

a rovní v důstojnosti i právech“? „Základní práva a svobody jsou nezadatelná, nezczizitelná a nezrušitelná“?

Ano, v Listině základních práv a svobod se hovoří o tom, že každý má právo na život a lidský život je hoden ochrany již před narozením. Tím je však i podle mínění znalců práva vyjádřena myšlenka, že lidský plod se musí chránit, ale zároveň teprve zrozením vzniká člověku právo na život jako nezadatelné lidské právo. Chtěla bych se zeptat, jestli toto nezadatelné právo na život měly i zabitě děti v Afghánistánu, kam naše vláda posílá své vojenské jednotky, a i poslanci křesťané, a bohužel nejen oni, pro to ochotně zvedli ruku.

Od roku 1982 je náš stát vázán mezinárodní úmluvou o odstranění všech forem diskriminace žen. Z té zcela jasně vyplývá, že žena má právo se svobodně rozhodnout o počtu a době narození svých dětí. Jako z jiného světa se mi pak jeví argumentace zastánců tohoto zákona, že by napomohl zvýšit České republice populaci a zlepšit hrozbou demografickou křivku. Řešením tohoto dnes už celoevropského problému přece nemůže být kriminalizace interrupcí.

Osobně se domnívám, že je nutné systematicky vytvářet sociální, společenské, hospodářské a politické podmínky pro podporu porodnosti a rodiny. Pro ženu nesmí rozhodnutí mít děti znamenat, že upadne do chudoby, ztratí zaměstnání a možnost uplatnění ve svém oboru. Dnes jsme často svědky velice tristní situace matek samoživitelek a rodin s malými dětmi, které se dostávají kvůli asociálním opatřením předchozí i současné vlády na okraj společnosti. Důležitost rodiny je pak pouze proklamována. Fakticky se neustále zvyšují životní náklady, jsou tolerovány negativní jevy jako nižší průměrná mzda pro ženy za stejnou práci, ruší se nebo se stávají finančně nedostupnými služby usnadňující ženám práci a zlepšující kvalitu jejich života. K tomu lze přičíst i toleranci domácího násilí a sexuálního obtěžování.

Dámy a pánové, pevně doufám, že i přes rozpoutanou hysterickou kampaň – a jistě nemalé peníze stojící kampaň – na podporu tohoto nejen dle mého mínění protiústavního zákona zvítězí zdravý rozum a názor hodný 21. století, kdy ženy nebudou degradovány na úroveň nižších živočichů. Naopak se začnou konečně v praxi uskutečňovat všechny ty krásné myšlenky o rovnoprávnosti žen, o rodině a o rovných příležitostech.

Z výše zmíněných důvodů se připojuji k návrhu na zamítnutí tohoto zákona. Děkuji za pozornost.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Děkuji paní poslankyni Markové. Dalším přihlášeným je pan poslanec Marian Bielez, pak vystoupí pan poslanec Jaroslav Zvěřina. V této chvíli opravdu máme před sebou deset písemných přihlášek. Prosím, pane poslanče, máte slovo.

Poslanec Marian Bielez: Děkuji. Vážený pane předsedo, vážené kolegyně, vážení kolegové, v první řadě bych chtěl vyvrátit mýtus o tom, že předložený zákon je podporován jen a pouze tradičními odpůrci potratů, tedy poslanci z řad KDU-ČSL, a že nemá smysl vést o něm na půdě této sněmovny sáhodlouhou diskusi, protože stejně k ničemu nepovede. Odpůrci potratů si stejně budou stát za svým a zarputilí liberálové jim budou vždycky jen oponovat. Je to však jen velmi zjednodušený pohled na věc, protože práva nenarozených dětí se rozhodli hájit i poslanci z jiných poslaneckých klubů, než je KDU-ČSL. Jsem přesvědčen o tom, že se jedná o záležitost svědomí každého jednoho z nás, a to bez rozdílu jeho politické příslušnosti.

Vážené kolegyně a kolegové, domnívám se, že máme někdy zvláštní tendenci zastírat věci, které jsou nám nepříjemné nebo o kterých nechceme hovořit, neboť svědčí o ne zrovna kladných stránkách naší přirozenosti. Typickým příkladem je zaměňování slova krást slovem tunelovat. To totiž nezní až tak negativně a nevzbuzuje v nás tolik pocity viny nebo špatného svědomí. Všiml jsem si, že obdobný problém nastává, když máme vyslovit slova zabít nenarozené dítě, a raději je nahrazujeme konstrukcí typu umělé přerušení těhotenství, umělý potrat, či elegantněji cizím slovem interrupce. Bylo by však férovější ustoupit od této zavádějící terminologie a nazývat věci pravými jmény. Bylo by to férovější vůči nám samým, společnosti a konečně i vůči ženám, které se budou obtížně rozhodovat, pokud by předložený návrh zákona nebyl přijat, jak se v dané věci zachovat. Dovolu mi proto, abych ve svém dalším vystoupení používal termíny, které považuji za výstižnější a hlavně pravdivěji odrážející danou skutečnost.

Vážené kolegyně a kolegové, chtěl bych ještě poukázat na další mýtus, který vznikl argumentací zastánců zabíjení nenarozených dětí, a totiž že legislativní zákaz interrupce stejně nic neřeší, že se budou provádět dál, ale nelegálně, a je tedy úplně jedno, zda jsou interrupce dobré, či nikoliv. Naší úlohou však je dát jasný signál společnosti, co si o potratech skutečně myslíme, jestli je náš zákonodárny sbor považuje za dobré, či nikoli. Je-li potrat skutečně ukončením lidského života, ať v jakékoli jeho fázi, pak jej musíme nazvat vraždou, a to se všemi morálními a právními důsledky takového činu. Je to něco podobného, jako bychom řekli, že legislativní

zákaz krádeží stejně nic neřeší, protože krádežím rovněž nelze stoprocentně zabránit, a tudíž rezignujme na boj se zloději a nechme je raději jít.

Život se dá totiž skutečně jasně definovat. Začíná početím a od toho okamžiku už jen probíhá vývoj nové lidské bytosti. Neexistuje žádný okamžik, ve kterém by nastala změna něčeho v něco, z neosoby na osobu.

Zničení tohoto života není tedy nic jiného než akt smrtelného násilí. Není možné tvářit se, že se nic neděje, ale naopak naši povinností jako zákonodárců je přece přijímat takové zákony, které by v co největší míře znemožňovaly takovéto činy vůbec vykonávat.

Jsem si plně vědom, že nechtěné těhotenství je velmi těžkým dilematem, ale hledat řešení v úmyslném zničení lidského života znamená kapitulaci veřejného mínění před hledáním odpovědi na složité sociální otázky.

Vážení zákonodárci, dovoluji si zde poukázat ještě na jeden mýtus, který se často používá ohledně obhajoby práva jednotlivce svobodně se rozhodnout. Argumenty odpůrců předloženého návrhu zákona často znějí coby hlasy hájící právo ženy, která má přece právo svobodně se rozhodnout, s kým a za jakých podmínek chce mít dítě, a to je přece pro zdravý vývoj dítěte nejdůležitější. Ano, až do tohoto momentu lze s tímto názorem plně souhlasit. Potíž nastává v okamžiku, kdy je touto svobodou rozuměno právo ženy rozhodnout o životě jiného člověka jako způsobu řešení svých ekonomických, sociálních či jiných osobních problémů.

Vážené kolegyně a kolegové, právo svobodně se rozhodnout, s kým a za jakých podmínek chce mít žena dítě, lze přece účinně a hlavně zodpovědně uplatnit ještě předtím, než otěhotní. Nebo snad chceme postavit ženu pouze do pasivní pozice, chceme snad říci, že žena není schopna ani volby partnera, ani doby, kdy se rozhodne přivést na svět dítě? Jsem proto přesvědčen, že potrat nemůže být vnímán jen jako jakási oprava nezodpovědného chování v partnerských vztazích. Svoboda jednoho člověka, která vede k potlačení svobody jiného člověka, ba k ukončení jeho života, není skutečnou svobodou, ale hrubým násilím. Chirurg Pavel Pafko na parlamentním semináři na téma „potraty ano, či ne“ v listopadu minulého roku prohlásil – cituji: Hodnota svobodného rozhodnutí je pro mě víc než hodnota života. Toto velmi smutné prohlášení člověka, jehož posláním je lidský život zachraňovat, pronesené v kontextu diskuse o potratech, jistě nevyžaduje dalšího komentáře. Jasně však naznačuje, kam až by mohl onen postoj falešné svobody dospět. Takový postoj, dámy a pánové, vede k totální ztrátě úcty k lidskému životu, k člověku, k rodině, k mateřství. Důsledky takovéto situace nechci raději ani domýšlet.

Vážené kolegyně a kolegové, jsem bytostně přesvědčen, že tento zákon, který primárně chrání lidský život, vrací jeho hodnotu tam, kam vždy patřila a patří, je v naší společnosti velice potřebný a jeho přijetí je v zájmu zodpovědného přístupu ke společnosti, rodině a rodičovství. Děkuji za pozornost.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: To byl pan poslanec Bieleš. Nyní vystupuje pan poslanec Jaroslav Zvěřina a dalším přihlášeným je pan poslanec Tomáš Kvapil.

Poslanec Jaroslav Zvěřina: Paní a pánové, já myslím, že k tomuto zákonu by se tady dalo hodně dlouho diskutovat. Mohly by tady padat emotivní argumenty z obou stran. Já bych si dovil jenom krátce glosovat některé nepravdy, které tady jsou šířeny a některé zavádějící argumenty.

Za prvé – zákaz potratů není žádný výdobytek moderní embryologie nebo moderní medicíny, není to dokonce ani žádný výdobytek moderní etiky. Zákaz potratů je nábožensky motivovaný zákaz, konfesní zákon, který má převyprávět katechismus do trestního práva. Nic jiného. Ale prosím, každý má právo na nějakou svou víru, na nějaké své přesvědčení a jistě může toto menšinové stanovisko zkoušet uplatnit v trestním pořádku. Já si jenom myslím, že by měl argumentovat přesně tak, jak to cítí, to znamená, měl by argumentovat vírou a náboženstvím, protože jen tak je to srozumitelné. To není srozumitelné tím, že jsme teď objevili, jak vypadá embryo, že jsme teď objevili, jak se dělí vajíčko, že jsme teď objevili lidskou reprodukci. Zásadní morfologické nálezy, co se týká embryí a vývoje člověka před narozením, jsou přece staré staletí. To není žádný moderní výdobytek vědy.

Druhá věc je fenomén nechtěného početí. Vážení, takový fenomén existuje, dokonce předkladatelé zákona nás upozorňují, že existuje, protože tvrdí, že by se zákaz interrupcí nevztahoval na znásilněné ženy. Dovolte mi vyslovit jenom krátce rozpaky nad praktickým uplatněním takového zákona, protože znásilnění může konstatovat jedině soud. Soud je může konstatovat po proběhlém soudním líčení. Mezitím si troufám říci, že při rychlosti českých soudů se dítě narodí, a pak bude rozhodnuto, že se může těhotenství ukončit. Je to naprosto nesmyslné ustanovení.

Druhá věc je, že přece nedobrovolné otěhotnění, a přítomné dámy mně to jistě potvrdí, přítomní pánové nad tím často kroučí hlavou, může vzniknout i jako následek úplně jiných deliktů, někdy ani ne trestných činů, může to být výsledek pohlavního zneužití, může to být výsledek vydírání, útlaku, může to být výsledek podvodu, může to být dokonce výsledek toho, že si někdo děvče nebo ženu koupí. To je také nátlak a také surový, i když

to někdy naše masmédiá trochu jinak chápou. Takže fenomén nechtěného početí je opravdu složitý, a já si myslím, že nikdo nemá právo do tohoto intimního rozhodování v těch krátkých fázích, kdy je třeba rozhodnout, vstupovat. Neosvědčily se interrupční komise, neosvědčily se tendence nutit ženy ke konzultaci s psychiatrem nebo s psychologem. Šikany tohoto typu opravdu nemají smysl.

Existuje jediná cesta, jak zabránit zbytečně vysokému počtu interrupcí, a to je otevřená sexuální výchova, potažmo tam, kde existuje hluboká víra, apel na tyto morální kvality, proč ne. Já si myslím, že církve jsou tady od toho, aby zlidšťovaly svět a aby upozorňovaly na humánní aspekty některých věcí, a u tohoto bych se tomu vůbec nebránil, nicméně použít trestní zákon, to je jako použít klacek, a já si myslím, že je proti duchu církvi používat tento klacek. Myslím, že by pánové a dáma, kteří to navrhli, měli nad tím takto uvažovat.

Druhá věc, kterou snad stojí za to tady sdělit, je, že si myslím, že ani předkladatelé nemají za to, že zákon projde. Oni ho prostě navrhli, aby tady mohli demonstrovat jednak své přesvědčení a jednak své obdivuhodné mravní kvality. Mravní kvality se trochu zdají vyblednout, pokud bychom se podívali na důsledky takových zákonů. Jakmile interrupce zakážete, tak sám pan místopředseda Kasal tady řekl, že to neznamená, že se přestanou dělat. Já jsem to v jeho projevu zaslechl. A to má pravdu. Nepřestanou se dělat, samozřejmě, že se budou dělat, budou jenom dražší, to ty bezpečné, lékařsky provedené, anebo budou nebezpečné, ty levnější, které budou provádět nejrůznější fušeři. Pan profesor Doležal ve svém expoze, které tady četla kolegyně Emmerová, upozorňoval na případ zřízenice z patologicko-anatomického ústavu. Já bych řekl, dámy a pánové, že je dobře si uvědomit, že to není žádná abstrakce. Já když jsem začal studovat medicínu, tak jsem ještě na pitevně viděl mladé ženy, které zemřely proto, že dostaly sepsi, když jim byl proveden kriminální potrat. Já si nepřeji návrat andělíčkářek do této země. A jestli si to přeje někdo z předkladatelů, prosím, ale zákaz, pokud by byl přijat, tak k tomu povede a to přece nechceme.

Doporučuji samozřejmě zamítnout tento návrh v prvním čtení. Nedovedu si představit, že by tato sněmovna rozhodla jinak. Říkám znovu, jsem pevně přesvědčen, že nikdo z těch, co to podepsali, si nemyslí, že tato sněmovna tento zákon přijme, že je to jenom gesto. Nemyslím si ani, že je užitečné o tom dnes v této fázi historie a vývoje naší společnosti nějak

zvlášť mluvit. Počet provedených interrupcí neustále klesá. Nejsme v situaci, kdy by to byl nějaký vážný problém, kdy by Česko bylo nějakým ostrůvkem zločinu tohoto typu ve světě.

Nic takového se tady neděje a doufám, že se nikdy ani dít nebude. Děkuji vám za pozornost. (Potlesk z řad poslanců ČSSD, ODS i KSČM.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Fakticky chtěl reagovat na toto vystoupení pan poslanec Janeček.

Poslanec Josef Janeček: Vážení kolegové a vážené kolegyně, já bych býval nereagoval, kdyby kolega Zvěřina nepoužil onu větu, že se jedná o jakési náboženské hledisko. Kolega Zvěřina jako docent medicíny dozajista zná Hippokratovu přísahu, kdy žáci Hippokraty slibovali, že nepodají ženě lék k vyhnání plodu. Takže jenom pro osvěžení znalostí z vysoké školy. Jinak se asi přihlásím do rozpravy. Děkuji. (Potlesk poslanců KDU-ČSL.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Prosím pana poslance Zvěřinu, který chce také reagovat.

Poslanec Jaroslav Zvěřina: Pan kolega zajisté ví, jak stará je Hippokratova přísaha a jak dávno překonané jsou věci, které jsou tam uvedeny. On sám přísahal, a možná bychom mohli vytáhnout z Hippokratovi přísahy i jiná dogmata, která se nedodržují, takže tím se dneska nedá argumentovat, vážení. A že jde o církevní motivy, o tom já jsem tak hluboce přesvědčen. Zkuste to popřít, pánové, že vás k tomu vede víra a že vás k tomu vede vaše náboženské přesvědčení. Jiný motiv neexistuje. (Potlesk z řad poslanců ČSSD, ODS i KSČM.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Prosím, pan poslanec Janeček.

Poslanec Josef Janeček: Víte, mně je líto odpovědi. Protože kolega Zvěřina se sám jaksi nachytil na hruškách, když to řeknu lidově, protože musel popřít onu prvotní argumentaci, že je to náboženský výtěžek. Nikoliv, je to výtěžek humanismu, kdy lidé zjistili, že je potřeba si lidské bytosti vážít. A není to možná první z lékařů, který bude muset být konfrontován s takovou situací a porovnávat i současný právní řád. Možná, že jedním z těch, kteří si uvědomili, že ne všechno je v pořádku, je onen děkan lékařské fakulty z Olomouce, který zjistil, že jsou státy, kde je dokonce zakázáno vydloubnout cibulku rostliny, aby byl trestně stíhán. Ono je to otázka, zdali skutečně právo je vyvážené, zdali stejným právem chráníme nenarozené dítě a ostatní živé bytosti, protože pokud to pan kolega neví, tak skutečně vydloubnutí cibulky bledule je u nás trestné. Zaslápnutí čolka je u nás trestné, ale zabití nenarozeného dítěte není trestné. Děkuji. (Slabý potlesk z řad poslanců KDU-ČSL.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Dalším přihlášeným je pan poslanec Tomáš Kvapil.

Poslanec Tomáš Kvapil: Vážený pane předsedo, vážená vládo, milé kolegyně, vážení kolegové, pro svoje úvahy nad existencí zákona o umělých potratech si dovoluji nejprve několik citací.

Slovo jedinec nebo jedinečný podle slovníku spisovné češtiny vyjadřuje skutečnost, že něco nemá obdobu, je to jediné, individuální.

Druhá citace je z obecné biologie Bohumila Sekala a Bohumil Krajníka: „Jedinečnost živých soustav znamená jejich neopakovatelnost. Anorganická hmota může procházet vratnými změnami. Krystal soli můžeme rozpustit a sůl z roztoku znovu vykrytalovat. Totéž množství vody může střídavě projít fází plynnou, tekutou nebo pevnou, aniž se její podstata změní. Organismus může pouze pokračovat ve svém životě a pak zaniknout.“

A konečně poslední citát je od doktora Petra Hacha, přednosty Ústavu pro histologii a embryologii První lékařské fakulty Univerzity Karlovy: „Každý organismus, lidský nevyjímaje, má svůj počátek tehdy, kdy vznikne základ, který obsahuje veškeré potřebné informace pro průběh všech životních funkcí i pro detailní řízení vývojových postupů potřebných pro vývoj a životní běh daného organismu. Tyto informace dostává každý organismus v plnosti, která není v přirozeném běhu událostí nikdy doplněna nebo obměněna v okamžiku spojení obou pohlavních buněk, tedy při oplodnění neboli početí. Tímto okamžikem počíná uspořádaný a detailně řízený proces čtení genetické informace vedoucí k vývoji nového jedince.“ To je tedy konec citátu.

Nový jedinec tedy vzniká okamžikem předání genetické informace, prakticky oplodněním neboli početím. Od tohoto okamžiku začíná pro tohoto jedince úžasné dobrodružství, kterému říkáme život a které bude ukončeno až jeho smrtí. Život má svá různá vývojová stadia, v případě člověka hovoříme o prenatálním období, o kojeneckém a dětském věku, dospívání, dospělosti, stáří a podobně. Přirozená nebo násilná smrt může nastat v kterémkoliv stadiu života.

Pro své další úvahy se budu zabývat trestním postihem za násilné ukončení lidského života, tedy za usmrcení. Zbavení života lidského jedince v souladu se zákonem o umělém přerušení těhotenství od okamžiku vzniku tohoto jedince až do jeho stáří tři měsíců je beztrestné. Stejně tak i následně další tři měsíce v případě, že jedinec je geneticky vadný. V dalším období až do narození je podle dnes platné právní úpravy usmrcení tohoto jedince

trestáno odnětím svobody až na tři roky. Od okamžiku narození jsou pak sazby různé. Výjimečně může být dokonce uložen i trest odnětí svobody na doživotí. I po smrti je chráněna osobnost člověka, a to jednak prostřednictvím občanského práva, ale i trestního zákona, kdy sankce odnětí svobody až na tři léta hrozí tomu, kdo by hanobil lidské ostatky. Tedy po celé období svého vývoje, a dokonce ještě i po svém zániku, je lidský jedinec chráněn, a to pod hrozbou trestní sankce. Není tomu tak ovšem pouze první tři, respektive šest měsíců od početí. Mám za to, že proto nejenže není důvod, ale dokonce, že to postrádá logiku, neboť jde o stejného jedince se stejnou genetickou výbavou, jedince neopakovatelného, kterému po uplynutí oněch kritických několika měsíců zajišťujeme, a dokonce vynucujeme ochranu a úctu.

Domnívám se, že by tomu mělo být po celou dobu života člověka, neboť tento život je stále tentýž od početí až po smrt. A nevidím sebemenší důvod, aby po určitou a relativně krátkou dobu byl zcela bez ochrany. Pod hrozbou trestní sankce jsou dnes chráněna například i vajíčka některých živočichů. Malý člověk v děloze je takto chráněn až po určité době.

Osobně si cením lidského života jako jedné z nejvyšších hodnot, a proto podporuji zrušení zákona o umělých potratech. Víím, že přijetí principu ochrany lidského života v kterémkoliv jeho stadiu je rozhodnutí pro společnost velmi obtížné. Přesto se však domnívám, že jde o rozhodnutí správné, neboť úroveň společnosti je poměřována mírou ochrany, kterou poskytuje svým nejslabším a nejzranitelnějším členům. Poslanci KDU- ČSL nepřicházejí pouze s návrhem na zrušení zákona o umělém přerušení těhotenství, ale také s návrhy, jak pomáhat ženám matkám, pro které je narození dítěte především ze sociálních důvodů problém. Ve druhém čtení je návrh zákona o tzv. utajených porodech nebo návrh na urychlení a zjednodušení adopcí.

Na závěr mi dovoluete vyjádřit názor, že v dialogu na téma interrupce by bylo velmi užitečné pokračovat nejen ve výboru pro sociální politiku a zdravotnictví, kterému je navrženo přikázání tohoto tisku, ale i v komisi pro rodinu a rovné příležitosti. Proto na závěr navrhuji, aby byl tento návrh přikázán i této komisi.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: To byl pan poslanec Kvapil. Nyní prosím paní poslankyni Šojdrovou. Dalším přihlášeným je pan poslanec Josef Vícha.

Poslankyně Michaela Šojdrová: Vážený pane předsedo, vážený pane ministře, kolegyně a kolegové. Bylo zde již řečeno mnohé a nechci opakovat své kolegy. Chtěla bych však připojit několik dalších myšlenek.

Návrh zákona, který projednáváme, oprávněně vzbuzuje pozornost. Klade si totiž za cíl zrušit dosavadní praxi umělých potratů. Je to téma etické, o kterém se hlasuje obtížně, protože zde není neutrální poloha. Poslanecká sněmovna nemůže svým hlasováním stanovovat, co je dobro a co je zlo. Je-li však pravda, že zákony, které schvalujeme, jsou minimem morálky, pak se ptám, na bázi jaké morální zásady dnešní potratový zákon stojí. Ujišťuji kolegu Zvěřinu, že znám ženy, odpůrkyně potratů, které nejsou věřící. Myslím, že pan poslanec Zvěřina podceňuje člověka humanistu, který byť nekonfesní, nevěřící, odmítá ničit život a odmítá potrat.

Nechci rozdělovat lidi na ty, kteří odmítají zabití lidského plodu, a na ty, kteří naopak považují toto za nezpochybnitelné právo matky. Věřím totiž, že každý člověk raději volí život a smrt odmítá. I ti, kteří podporují současnou praxi umělých potratů, jsou si vědomi toho, že jde o živý lidský plod.

Spolu s nimi si uvědomují obtížnost rozhodování o zákonu, který má tak jedinečný etický podtext. Vím také, že jsou situace, kdy je taková volba mezi umělým potratem a donošením dítěte velmi těžká, nebo dokonce nemožná. Jsem si vědoma toho, že jsou nastávající maminky, které nemají potřebné domácí zázemí, obávají se chudoby a nedůstojných životních podmínek pro sebe i pro dítě. Obávají se ztráty zaměstnání, přerušení kariéry, chybí jim podpora rodiny, manžela či partnera, který by na sebe měl vzít část zodpovědnosti a podpořit ženu v jejím mateřství.

Určitě nezanedbatelnou motivací při rozhodování o potratu je výchova a společenské klima. Zvykli jsme si zaměňovat toleranci za lhostejnost, a také proto je společnost tak „tolerantní“ k třiceti tisícům potratů ročně. Z lhostejnosti či bezradnosti se stal potrat samozřejmým řešením aktuálního problému nechtěného těhotenství. Vžil se pocit, že je to vlastně běžné, protože to zákon umožňuje legálně, bez sankcí. Do dvanácti týdnů života se snažíme sami sebe přesvědčit, že vlastně ani o život nejde, jako bychom tím mohli změnit pravdu, kterou nám diktuje objektivní poznání o vzniku života. Pak tyto nevědecké a nehumánní přístupy předáváme ve školách v rámci takzvané sexuální výchovy v hodinách rodinné výchovy. Abych byla objektivní, upozorňuji, že naštěstí ne všichni učitelé k sexuální výchově takto přistupují.

Jediné pozitivum, které v tomto zlehčeném, nepravdivém přístupu vidím, je v tom, že pomáhá ženě překonat obrovský stres, který podstupuje. Zásadně totiž nesouhlasím s tím, že by právo na potrat bylo pro ženu výhodou, výsadou umožňující svobodné rozhodování. Rozhodnutí o potratu není totiž zdaleka jen právem ženy, výrazem její nezávislosti na muži, na rodičích, ale je také, a já se domnívám, že především, přenesením veškeré odpovědnosti na ženu. Ona se rozhoduje, ona prožívá stres psychický i zdravotní, ona je ta, která se nakonec musí dítěte zříci. O jaké svobodě tady můžeme ještě mluvit? O svobodě, která je omezena zodpovědností za další dva životy. Žena rozhoduje za otce dítěte a za dítě samotné. Přidala bych ještě za lékaře, protože i za něj rozhoduje. Ve všech vyjádřeních lékařů zaznívá odpor k těmto zákrokům, i když se zrušením potratů třeba nesouhlasí. Jen těhotná žena může vyprávět o tom, jak těžké je asi takovou svobodu unést, a já si kladu otázku, zda je to ještě vůbec svoboda, anebo jen velká zodpovědnost, nebo dokonce povinnost rozhodnout se, nekomplikovat život sobě, rodině, povinnost neporodit dítě, které kromě ní nikdo nechce.

Rozhodnutí o potratu je podle mne jen následným řešením a strádáním pro ženu, která nese jen na svých bedrech důsledky nezodpovědného sexuálního jednání obou partnerů. Právě proto žádnou ženu za její souhlas s potratem neodsuzuji, i když s ním hluboce nesouhlasím. Již jsem řekla, že si dovedu představit bezpočet krizových situací, které žena bez podpory svého okolí nemůže sama unést, a nemůže se rozhodnout ani jinak. Proto považuji za nutné hledat účinná řešení, mimo jiné schvalovat zákony, které nabídnou ženě v těžké situaci jinou alternativu než umělý potrat.

Jako spolupředkladatelka tedy jen připomenu čtyři návrhy zákonů, které jsme s kolegy předložili a které se bezprostředně týkají rodin s dětmi, od zákona o podpoře rodiny přes utajené porody, zrychlený postup adopce až po asistenty ve školách. Za účinnou podporu považuji síť azylových domů pro matky v tísní. Tři z nich osobně znám a myslím si, že poskytují potřebné zázemí nastávajícím i čerstvým maminkám s jejich dětmi. I toto je cesta, jak podat ruku ženě při jejím rozhodování.

Na závěr si dovolím vyslovit přesvědčení, že jakkoliv jsou krajní případy, v nichž rozhoduje materiální nedostatek, zdravotní důvody, tak zásadním důvodem pro desítky tisíc potratů jsou důvody jiné. Znovu opakuji, že neodsuzuji žádnou ženu za její rozhodnutí. Jen si přeji – a přeji to všem nastávajícím maminkám – aby k rozhodování o potratu vůbec nemuselo docházet.

Děkuji, že jste mě vyslechli a že o důvodech pro naši předlohu zákona vážně uvažujete. (Potlesk zprava.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Děkuji paní poslankyni Šojdrové. Dalším přihlášeným je pan poslanec Josef Vícha a pak to bude pan poslanec Ludvík Hovorka

Poslanec Josef Vícha: Vážený pane předsedo, vážení páni ministři, vážené kolegyně, vážení kolegové, u příležitosti projednávání tohoto zákona se s vámi podělím o zkušenost, kterou jsme prožili s manželkou při zakládání naší rodiny. Před narozením třetího dítěte, dnes studentky Helenky, nám paní odborná lékařka doporučovala přerušit těhotenství z důvodů pro nás nepřijatelných. Před narozením čtvrtého dítěte, dnes školáků Jana a Pavla, dvojčat, se situace opakovala. I tehdy jsme se rozhodli pro jejich život. V době, kdy jsem starostoval, přišla za mnou stejná paní odborná lékařka s problémem nízké porodnosti a hledáním jeho řešení. Tehdy jsme si oba uvědomili, jak je tato oblast choulostivá a jak bylo dobré pro rodinu i pro společnost trvat pevně na svých postojích, včetně možných důsledků.

Tento zákon je spojen s ochranou života a mou povinností je život podpořit. Děkuji za pozornost. (Potlesk zprava.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Děkuji. Prosím pana poslance Ludvíka Hovorku, pak bude hovořit paní poslankyně Anna Čurdová.

Poslanec Ludvík Hovorka: Vážený pane předsedo, vážené dámy, vážení pánové, rozhodujeme o tom, zda bude, či nebude pokračovat zabíjení nenarozených dětí. Uznávám, že každý má právo na přiměřenou sebeobranu; každý kromě nenarozených dětí, které jsou naprosto bezbranné. Přijali jsme zákony na ochranu zvířat, ale nenarozené děti nechráníme nijak. Současně platná právní úprava legalizuje jejich zabíjení.

Často odpůrci zákazu zabíjení nenarozených argumentují nutností svobodné volby matky, nutností zachování svobodného rozhodování o donošení či nedonošení dítěte.

Dovolím si položit otázku: Co je osvobozujícího na rozhodnutí o zabití nenarozeného dítěte? Často slychávám, že je pro dítě lépe, aby se nenarodilo, než aby přišlo na svět jako nechtěné a nemilované. Jak mohou lidé, kteří obhajují toto tvrzení, vědět, co je pro dítě lepší, když se ho nemohou zeptat, protože je zabito dříve, než k tomu mohlo něco říci? Přibývá u nás manželů, kteří nemohou mít děti, přestože by si je velmi přáli a velice rádi by vychovávali od nejtělejšího věku i děti, které nikdo nechce. Proč brát těmto rodičům naději na možnost darovat lásku nechtěným dětem a proč

brát dětem, které chtějí žít, život a naději na lásku v náhradní rodině? Ne-ní pochyb o tom, že v dějinách lidstva bylo zabito více dětí před narozením než ve všech světových válkách.

Máme vůbec právo rozhodovat o životě nebo smrti? Nejtěžší trest, trest smrti, který se v minulosti uděloval nejhorším zločincům, jsme před lety zrušili. Dnes jej nelze udělit, ale v případě ponechání současného interrupč-ního zákona v našem právním řádu je vynášen rozsudek smrti nad 30 000 nevinnými ročně.

Dámy a pánové, můžeme vést dlouhé debaty o tom, zda počaté a nenaro-zené dítě je člověkem od okamžiku početí, od šestého či dvanáctého týdne těhotenství, nebo až od narození. Jedno je ale zcela jisté – už v okamžiku početí je dána genetická informace o budoucím člověku a je zcela lhotejné, zda tento budoucí člověk je označován jako zárodek nebo embryo a jestli je maličký nebo různě veliký. Jisté je, že uplatňování současné právní úpravy v praxi způsobuje, že na svět nemohly přijít statisíce a miliony dětí, mezi nimiž mohli být i vynikající vědci, kteří mohli posunout hranice našeho poznání, vynalézt léky na nebezpečné nemoci a nové technologie.

Je paradoxem, že v dobách, kdy důchodové zabezpečení bylo minimální nebo vůbec neexistovalo, lidé neváhali mít i více dětí. Děti při silných mezigeneračních vazbách byly určitou zárukou, že se postarají o své rodiče, o své stárnoucí a nemohoucí rodiče. Děti tak nahrazovaly systém důchodo-vého zabezpečení, avšak dnes můžeme bohužel sledovat, že čím kvalitnější je důchodové zabezpečení, čím vyšší je životní úroveň, čím lépe se stát dokáže postarat o důchodce v domovech důchodců, tím více se přetrhávají mezigenerační vazby, klesá počet narozených dětí a průběžný důchodový systém se hroutí. A za této situace se máme smířit s tím, že 30 000 dětí ročně se nemůže narodit?

Dovolím si citovat slovenského lékaře doktora Kamila Jurkoviče. „Dějiny nepopisují období, které dnes prožíváme. Matky chránily děti vlastními těly před ostřím meče barbarů, rodily děti do otroctví, ochotně obětovaly své životy za životy rodičích se dětí. Tak proč v dnešní době, tak proč nyní posílají své děti na smrt? Všichni máme plná ústa boje za mír a demokracii. Jestliže však chceme žít v opravdovém míru, nemůžeme na jedné straně přijmout zákon o zrušení trestu smrti a zároveň dovolit lidskému zákonu vraždit ještě nenarozené děti. Mír se rovná hodnotě života a začí-ná mírem v srdci každého člověka. Jen takto zapálená lidská srdce mohou vzplanout ve větru, oslnit svět a udělat ho lepší, než je. Jediným oprav-dovým bohatstvím národů jsou šlechetná srdce, pracovitě ruky a zdravý

lidský rozum. Ale my svévolně ničíme budoucí vědce, umělce a vynálezce dřív, než se mohou narodit. Nebudou nám chybět a nebudou chybět u smrtelné postele svým matkám a otcům?“ Konec citace.

Na závěr mi dovoluňte jedno srovnání. Rozhodovali jsme několikrát o vyslání našich vojáků do zahraničních misí. Pro mnoho lidí v této sněmovně to nebylo snadné rozhodnutí, ale rozhodovali jsme s vědomím, že naši vojáci na těchto misích mohou přijít o život. Rozhodovali jsme maximálně o vyslání stovek dospělých, dobře vycvičených a vyzbrojených lidí, schopných se účinně bránit. Teď máme před sebou rozhodnutí daleko těžší. Pokud navrhovanou předlohu odmítneme, posíláme na nedobrovolnou a jistou smrt desetitisíce nevinných a zcela bezbranných dětí ročně.

Snad každý z nás v této sněmovně má své svědomí. A já vás proto prosím, nezatěžujte své svědomí souhlasem se zabíjením nenarozených dětí a propusťte zákon k diskusi do druhého čtení. Děkuji za pozornost.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Prosím paní poslankyni Annu Čurdovou, která je další přihlášenou, aby se ujala slova, pak je přihlášen pan poslanec Petr Kott.

Poslankyně Anna Čurdová: Vážené kolegyně, kolegové, od pátku si připadám jak Alenka v říši divů a po dnešní diskusi chvilkami mám pocit, jako kdybych já – přesvědčený ateista – navrhla k diskusi etické téma zrušení celibátu a požadovala potom po Svaté stolici, tak nevím, jak by potom k tomuto přistoupila, protože toto zrušení celibátu také považuji za etické téma a myslím si, že v dnešní době se již přežilo. Nicméně nebudu k tomu přistupovat a dovoluňte mi, abych se na problém interrupcí podívala z trošičku jiného soudku.

Nezávislost žen a jejich úloha v dějinách je a byla a asi zřejmě ještě v naší republice po několik desetiletí bude limitována předsudky, stereotypy, tradicemi a samozřejmě, že toto postavení ženy bylo historicky utvářeno pod tlakem církve, byly nám předkládány hlavně mateřské povinnosti ženy. Až do pozitivních změn v porodnictví a prosazení kontroly porodnosti byly ženy většinu svého života těhotné a to bylo hlavní překážkou jejich nezávislosti. Porod byl nebezpečný, kojenecká úmrtnost vysoká. Až pokrokem ve zdravotnictví a kontrolou porodnosti získaly ženy možnost rozhodovat o svém životě a tím také získaly nezávislost. I z těchto důvodů jsou dějiny ženského hnutí spjaty bezprostředně se zápasem ženy o možnost kontroly nad svým životem, o prevenci nechtěných těhotenství a také můžeme velice zjednodušeně hovořit o boji za právo na legální a bezpečné přerušování těhotenství.

Při zkoumání 350 primitivních starověkých společností a společností z doby před průmyslovou revolucí dospěl v roce 1967 George Deveraux k závěru, že vše nasvědčuje tomu, že přerušení těhotenství je absolutně univerzálním jevem a že není ani možné vytvořit imaginární, chcete-li virtuální, společenský systém, ve kterém by tento jev neexistoval. Ve starověku se interrupce nepokládaly za trestné. Sankce se udělovaly například za poškození práva otce na potomstvo. Chammurabiho zákoník z roku 2250 před naším letopočtem například upravoval odpovědnost člověka, který způsobil potrat dceři plnoprávného občana, odlišoval potrat závislého a potrat otrokyně. Dnes již citovaný Hippokrates a jeho přísaha ve svých spisech varuje před podáváním a přijímáním prostředků, které mohou způsobit potrat, ale proto, že v jeho dobách tyto látky byly velice toxické a byly nebezpečné i pro ženu samotnou. Ve svém spise *Corpus hippocraticum* ale doporučuje ženě různá násilná cvičení, aby se zbavila nechtěného přívazku a ukončila nechtěné těhotenství. Otrokyně potom využívaly přerušení těhotenství jako znak odporu ve své osobní bezmocnosti a nesvobodě.

Přístup k umělému přerušení těhotenství, nebo chcete-li potratům, formuje od 13. století církev. A mohu tady říci, že v celých dějinách nebyl tak ostře vyhraněný, tak jako je tomu v posledních několika stoletích.

Filozof Tomáš Akvinský zastával teorii oduševnění – tzv. animaci plodu. V této době se věřilo, že duše sestupuje do plodu až po určité době. Tato doba byla stanovována zajímavě. Pro plod mužského pohlaví 80. den po početí a u plodu ženského pohlaví to bylo 40. den po početí. Věřilo se, že plod musí být připraven na dobu, kdy může duše sestoupit do těla člověka. Interrupce nebyla v této době zakázána, byla tabuizována, ale byla akceptována. Jean-Louis Fandrin ve své analýze názorů církve pozdního středověku na antikoncepci a sexuální vztahy poukazuje na to, že důkazy o rozšířených antikoncepčních praktikách u manželských i nemanželských párů jasně hovoří o tom, že od 15. do 18. století musel být vědomý odpor proti dominující morálce. Postoj církve k interrupcím se vyhranil až v roce 1588, když papež Sixtus svojí *Bulou Effraenatum* odsoudil umělé přerušení těhotenství v každé fázi. Ale i přesto církevní právo rozlišovalo zabití oduševnělého a neoduševnělého plodu. Vyvolaný potrat oduševnělého plodu se trestal jako vražda. Potrat neoduševnělého plodu pak vyhanstvím.

Přelidněním obyvatelstva v 18. století, když demografický vývoj prudce vzrostl až o 50 % přírůstků, se podstatně zhoršily životní podmínky, zejména nejchudších vrstev obyvatelstva. Míra dětské úmrtnosti byla velmi vysoká. Bez ohledu na sociální původ měl kojeneček štěstí, pokud přežil

neútlejší věk. Chudé děti byly přirozeně ohroženější, zejména pokud se narodily nechtěně. Smrt patřila neoddělitelně k mateřství a nepovažovala se za nepřirozenou. Počet dětí v chudobincích, nedostatek stravy jim nedával velkou šanci na přežití.

Situace se začala měnit až pod vlivem osvícenství. Princip, který zakotvuje právo ženy na kontrolu těhotenství, a tedy kontrolu nad svým tělem, vycházel historicky ze vzniku liberalismu a buržoazní revoluce v 17. století v Anglii. Levellerská myšlenka „vlastnictví vlastní osoby“ byla jasně spjata s přírodou a tvořila paralelu k myšlence přirozeného práva na vlastnictví zboží: „Příroda každému jednotlivci dala individuální vlastnictví, které nesmí nikdo narušit ani ho o něj připravit: protože každý tím, že je sám sebou, vlastní sám sebe, protože jinak by nemohl být sám sebou, a na základě toho si nikdo druhý nemůže dělat nárok, že ho o něj samého připraví, jen když zjevným násilím a porušením nejhlavnějších zákonů přírody a zákonů rovnoprávnosti a spravedlnosti mezi člověkem a člověkem. . . „

Tato teorie individualismu, jedinečnost jednotlivce byla zformulována mužským slovníkem, a přesto specificky ovlivnila podmínky života žen: vedla a k uzákonění liberální myšlenky o manželství jako smlouvě, k zákazu bít manželku a liberalizaci rozvodu. Kontrola nad vlastním tělem je základní součástí bytí jednotlivce s jeho potřebami a právy. Je to pojem, který je jedním z největších odkazů liberální politické tradice.

Pro první obhájkce kontroly porodnosti bylo přímé spojení mezi principem ovládnání vlastního těla a feministickými požadavky zřetelné. Ezra Heywood, až anarchistický zastánce kontroly porodnosti v 70. letech 19. století, tvrdil, že „přirozené právo ženy na vlastnictví a moc nad vlastním tělem je právo neoddělitelné od existence ženy“.

Není podle mého názoru náhodou, že v době rozvoje liberalismu a počátku zřetelně formulovaných myšlenek feministického hnutí papež Pius IX. zakázal v roce 1869 interrupce tím, že stanovil čas oduševnění – animace – na dobu početí. Vždyť neexistoval lepší způsob, jak dát ženám najevo, že nejsou plnoprávními a nezávislými osobnostmi, než nařídít jim zákonnou skutečnost, že jejich břicho patří státu či církvi.

Pro porovnání – stejný papež byl schopný přijmout v roce 1868 ústavu jako jev pokroku a občanských svobod, samozřejmě platících jen pro určitou část obyvatel.

Snahu církve o kontrolu nad ženami a vyjádření jejich podřadné úlohy ve společnosti nedokázalo změnit ani liberální 19. století. Umělé přerušení

těhotenství bylo trestné i podle rakouského a uherského trestního zákona a postihovalo samotnou ženu i osobu, která interrupci vykonala.

Ženské hnutí a průmyslová revoluce přinášely nezvratné změny. Důležitou úlohu hrál rok 1870, kdy přijetím zákona o vzdělání v Anglii otevřeli brány škol i v jiných zemích Evropy a USA. Průmyslová revoluce si vyžadovala zařazování žen do výrobního procesu ve zvýšené míře. Vstup žen do výrobního a vzdělávacího procesu měl za následek i změny zásadních právních norem v postavení ženy.

K prvním moderním právním normám, které měnily postavení ženy, patřila možnost mít a nabývat majetek a svobodně s ním disponovat a také právo na rozvod. Dalšími právními normami, které kvalitativně měnily postavení ženy, byly právní normy, upravující interrupci a používání antikoncepce. Často se hovořilo o tom, že interrupce byly poprvé zavedeny Leninovým režimem v Rusku. Není to pravda. Reprodukční práva v této době nabývala jiných rozměrů. V Sovětském svazu nebyla liberalizace přerušení těhotenství výsledkem snahy ženského hnutí jako v jiných zemích, ale jejím účelem bylo zapojení žen do průmyslové výroby a prolomení feudálních a patriarchálních forem života. Podobně to bylo v Československu, které povolovalo interrupci ze zdravotních a jiných závažných důvodů a se souhlasem komise k tomu zřízené. O tom, jak tyto komise fungovaly, už tady bylo hovořeno.

Rovněž není pravda, že ve všech zemích Evropy byly od roku 1945 interrupce povoleny. Interrupce byly zakázány například v Rumunsku a také v Albánii. V této souvislosti by se zajisté dalo hovořit o tzv. Ceauseskových dětech, které potom podporovaly jeho režim. Tolik k historii.

Dovolte mi nyní, abych se zastavila u některých mezinárodních dokumentů, které se zabývají ochranou práva na život a také právem ženy na umělé přerušené těhotenství a které také hovoří o tzv. reprodukčních právech.

Prvním dokumentem je „Zpráva o sexuálním a reprodukčním zdraví a právech“, kterou přijal Výbor pro práva žen a rovné příležitosti Evropského parlamentu 6. června 2002. Na základě této zprávy byla přijata rezoluce Evropského parlamentu 2001/2128, ve které se kromě jiného říká: Zdůrazňujeme, že interrupce nemá být prosazována jako metoda plánovaného rodičovství, doporučujeme vládám zemí, které se ucházejí o členství, aby se snažily realizovat zdravotní a sociální politiku tak, aby vedla ke snížení počtu interrupcí, a to zejména formou poradenství a služeb pro plánování rodiny, nabídkou finanční a materiální podpory těhotným ženám, které se

ocitly ve složité finanční situaci, a aby nelegální interrupce – zdůrazňuji slovo nelegální – byla považována za zásadní problém veřejného života.

Domnívám se, že předložený návrh zákona, jak ho projednáváme, by právě k nelegálním interrupcím vedl.

V zájmu zabezpečení ochrany reprodukčního zdraví a reprodukčních práv žen doporučujeme, aby tyto státy přijaly doporučení tak, jak zde byla uvedena.

Zpráva výboru je delší, hovoří o prevenci nechtěných těhotenství, systému sexuální a rodinné výchovy a o celé řadě dalších práv atd. Nikde jsem v ní ale nenašla slovo o kriminalizaci lékařů, kteří tyto zákroky provádějí.

Dalším nepochybně zajímavým dokumentem je doporučení Výboru Mezinárodní federace gynekologů a porodníků pro etické otázky lidské reprodukce a zdraví žen z pohledu umělého přerušení těhotenství z jiných než zdravotních důvodů.

Vláda a další zodpovědné instituce by měly udělat vše pro to, aby podpořily práva žen na jejich zdraví, měly by se pokusit o prevenci nechtěných těhotenství, a to zpřístupněním přiměřených informací a služeb plánovaného rodičovství. Potrat by nikdy neměl být podporovaný jako metoda plánovaného rodičovství. Ženy mají mít právo rozhodnout se, zda budou, či nebudou mít děti, a proto mají mít přístup k legálním, bezpečným, účinným, akceptovatelným a dostupným antikoncepčním metodám.

Většina lidí, včetně lékařů, raději předchází umělému přerušení těhotenství, bere v úvahu podmínky – okolnosti života ženy. Někteří lékaři zase cítí, že potrat není přípustný za žádných okolností.

Respektovat autonomii znamená, že žádný lékař nemůže být nucen k tomu, aby vykonal potrat proti svému přesvědčení. Toto však nemá mít vliv na jeho kariéru, avšak lékař s tímto přesvědčením má povinnost odeslat ženu ke kolegovi, který nemá námitky k vykonání umělého přerušení těhotenství. Ani společnost, ani členové lékařského a poradenského týmu však nemají právo vnucovat svoje náboženské a kulturní výhrady k interrupcím těm, kteří mají jiný názor. Poradenství musí zahrnovat objektivní informace.

Nejlépe vykonávají přerušení těhotenství z jiných než zdravotních důvodů právě zdravotnická zařízení, a to na základě nonprofitu. Vždy má být poskytnuta postpotratová poradna a kontrola plodnosti.

Souhrnně výbor doporučuje – žena má právo k přístupu k lékařskému a chirurgickému umělému přerušení těhotenství na základě přiměřeného

poradenství. Zdravotnická služba pak má povinnost tuto službu vykonat tak bezpečně, jak jen to je možné.

A ještě bych tady uvedla jeden příklad, a to ze sousedního Německa, kde v roce 1993 bylo přijato rozhodnutí ústavního soudu, které zaručuje právo na život i dosud nenarozeným. Přesto v Německu platí od roku 1995 liberální zákonná norma, která umožňuje přerušení těhotenství, a to na základě absolvování určitého psychologického doporučení v jednotlivých poradnách, které existují po celém Německu. Tyto poradny seznamují ženy s možnostmi, jak řešit nechtěné těhotenství, ale v žádném případě je nemůžeme považovat za komise, které u nás existovaly do roku 1989. A pokud se žena po absolvování takového pohovoru rozhodne k přerušení těhotenství, pak je vždy a zásadně toto její rozhodnutí považováno za naprosto svobodné.

Co dodat? Také tady bylo hovořeno o tom, že umělé přerušení těhotenství není sémanticky správný pojem a že bychom to měli nazývat ukončeným těhotenstvím. Je sice pravda, že sémanticky tento termín tomu neodpovídá, co se ale stane ve skutečnosti? Pro jistotu jsem se podívala na návrh zákona i na všechny ostatní a podívala jsem se i do odborných publikací. Skutečně, ve všech těchto publikacích je používán pojem umělé ukončení těhotenství. Radila jsem se i s právníkem, který mě ujistil, že skutečně legislativa tento termín dlouhodobě používá. Pokrytectví lze v současném jazyku nalézt téměř všude. Mohli bychom třeba tento výrok srovnat s daněmi. Také jim neříkáme berně, ačkoli více berou nežli dávají. A podobné je to se spravedlností i s právem.

Závěrem mi dovolte jednu osobní zkušenost. Jsem matka dvou dcer a v druhém těhotenství jsem sama řešila problém, zda podstoupit, nebo nepodstoupit umělé přerušení těhotenství. Ne proto, že jsem nechtěla své druhé dítě, ale proto, že gynekologické testy prokázaly, že toto dítě může být geneticky poškozené. Protože jsem původní profesí speciální pedagog a absolvovala jsem řadu praxí a stáží v zařízeních, kde byly děti mentálně, tělesně postižené, a mám i několik známých, kterým se narodily takto postižené děti, bylo toto rozhodování velice, velice těžké. A ačkoli žiji ve velice harmonickém vztahu, konečná tíha rozhodnutí, zda toto podstoupit, či ne, byla vždy na mně. A proto se domnívám, konečně kolegyně Šojdřová tady o tom také hovořila, že dokážu pochopit ty ženy, které se takto rozhodují, ale nebráním ani otcům, aby do těchto rozhodnutí zasahovali, ovšem není mi jasné, jak takovéto situace by byly řešeny v případě, kdy otec dítěte není k dispozici, není dohledán, nebo jestli bude zaveden například registr

zákazníků prostitutek, protože i při sexuálním průmyslu často dojde k nechtěnému otěhotnění, a jakým způsobem potom budou dohledávání otcové takto vzniklých dětí.

V závěru mi dovoluňte, abych se omluvila panu místopředsedovi Kasalovi, s nímž jsem tady v pátek diskutovala. Skutečně pan poslanec Kasal neřekl, že nebude cestování za interrupcemi. Ovšem řekl jinou věc – dovoluňte, abych citovala: Pídlil jsem se po jakýkoliv přesnějších informacích týkajících se potratové turistiky a byl jsem od jednoho autora článku odkazován na druhého, a bezvýsledně. Moje páteční vystoupení reagovalo na tuto část, protože jsem tady uváděla číslo 7500 vycestovaných žen z Irska do Velké Británie, které podstupují tuto potratovou turistiku, aby se zbavily nechtěných dětí.

V závěru mi dovoluňte několik údajů, které pocházejí z veřejného slyšení v Evropském parlamentu, které proběhlo 2. prosince 2003. Každou minutu umírá ve světě jedna žena v souvislosti s komplikovaným těhotenstvím a dalších 13 utrpí vážné komplikace. Přibližně 200 tisíc matek ročně umírá na následky neodborně provedené interrupce nebo selhání antikoncepce. Ročně v celém světě otěhotní 150 až 175 milionů žen, z toho 75 milionů těhotenství je neplánovaných, a na tento počet neplánovaných těhotenství pak připadá 45 milionů potratů a 30 milionů živě narozených dětí. Každou minutu je provedeno přibližně 100 potratů, z toho je 40 provedeno bez lékařské péče lidmi, kteří nemají zdravotnické vzdělání. Sedmdesát tisíc žen ročně umírá na následky interrupce provedené bez lékařské péče.

Další jev, který je velice pro nás alarmující a který dnes neřešíme, nicméně se domnívám, že souvisí s tématem, které dnes probíráme, je ten, že virem HIV se každou minutu nakazí 10 obyvatel planety a polovina z nich je mladší 24 let.

Závěrem bych chtěla říci, že téma interrupcí, umělého přerušování těhotenství, je skutečně tématem etickým. Nic nového v této chvíli asi zřejmě nevymyslíme, protože vždy budou existovat zastánci i odpůrci. Veškeré tyto názory vycházejí z různých etických doktrín. Konečnou odpověď na to, kdy vzniká lidský život, byť tady zazněly názory, že věda už tuto odpověď dala, dá až skutečně věda. Domnívám se, že ani současná věda ji v této chvíli není schopna dát. Proto se připojuji k návrhy zpravodajky, aby byl tento návrh zákona zamítnut v prvním čtení. Děkuji vám za pozornost. (Potlesk poslanců ČSSD.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Děkuji paní poslankyni Čurdoové. Reagovat chce ihned pan poslanec Karas.

Poslanec Jiří Karas: Já bych rád vašim prostřednictvím, pane předsedo, předal paní poslankyni Čurdové jenom maličkou informaci. O celibátu rozhoduje muž, který se rozhodne pro duchovenskou službu na základě vlastního, svobodného rozhodnutí. Na druhé straně nenarozené dítě, které je zabito, rozhodně není zlikvidováno na základě vlastního rozhodnutí. O tom rozhoduje úplně někdo jiný.

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Dalším přihlášeným je pan poslanec Petr Kott. Pak to bude pan poslanec Vilém Holář.

Poslanec Petr Kott: Děkuji za slovo, pane předsedo. Kolegyně a kolegové, popravdě řečeno, já si chvílemi nejsem jist, jestli stojím v jednacím sále Poslanecké sněmovny, či ve vysokoškolské posluchárně, nebo někdy i před trestním senátem. Na každý argument, který tady padne, lze samozřejmě najít jeden či dva protiargumenty, a takto tady skutečně můžeme jednat dny, týdny, v podstatě do nekonečna.

Já zde chci jasně vyslovit sám za sebe, a věřím, že i za kolegy, kteří tento návrh nepodpoří, že my nejsme v žádném případě příznivci umělých potratů. U mne osobně platí, že právě naopak. Nebylo by tedy nic jednoduššího než ulevit svědomí a podpořit tento návrh a dát tak zapravdu všem argumentům, které jsou pro.

Je sice pravdou, že populační vývoj v naší zemi je mírně řečeno dlouhá léta nepříznivý. Běda však zemi, která chce zvyšovat porodnost sázkou na komplikování života těm, kteří děti mít nechtějí. Sázet se musí na ty, kteří děti mít chtějí, a přesvědčovat ty druhé. Mít děti je prostě normální.

To, zda má právo žena rozhodovat o životě či neživotě nenarozeného dítěte, je spíše otázka filozofická, a zde se mísí algoritmy vytvářené přírodou a samozřejmě civilizací.

Myslím si však, že ať chceme, či nechceme, žena vždy bude rozhodovat o kvalitě života svého dítěte, ať prenatálně, či postnatálně. Já zde prosím znovu upozorňuji na to, že my se nebavíme o lidském plodu, ale o embryu, to znamená o dítěti po početí do 12. týdne po otěhotnění.

Představme si však, že tento návrh bude schválen a vstoupí v platnost. Co se stane? Nebudou legální interrupce. Ano, na našem území zákonné interrupce prakticky zmizí. Já se ale ptám, co bude dál. Jsem přesvědčen, že žena, která se rozhodne pro potrat, si cestu vždy najde. Nabízí se jí hned několik. Vyjmenuji některé z nich. Buď vycestuje do zahraničí a podstoupí zákrok tam, jak to dělají Polky či Irky, a k tomuto lidskému problému se mnohdy přidají i problémy ekonomické, což neberte v této

souvislosti jako rouhání. Nebo – a nechci nikomu nic podsouvat, ale z historie to víme a i z některých zemí, kde jsou právě potraty zakázány – bude proveden potrat na odborném pracovišti, ale nebude samozřejmě v dokumentaci takto uveden. Obě tyto varianty nejsou ještě tak zlé. Bohužel ale – a tato varianta podle mne přijde nejmasověji – dojde k opravdové tragédii, a to k nelegálním potratům se všemi katastrofálními důsledky, a přiznejme si, i k riziku úmrtí matky, které je nesmírně vysoké.

Dámy a pánové, domnívám se, že tudy cesta opravdu nevede. Vsaďme na kvalitní a levnou antikoncepci těch, kdo nechtějí mít děti, ale především je nutno vysvětlovat, že mít děti je normální a že děti nejsou pouze starost, že to je i radost. Děkuji za pozornost. (Potlesk poslanců KDU-ČSL.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Nyní dostane slovo pan poslanec Vilém Holář, připraví se paní poslankyně Boháčková.

Poslanec Vilém Holář: Vážený pane předsedo, vážené kolegyně a kolegové, v průběhu obecné rozpravy byl podán návrh na zamítnutí návrhu poslance Karase, a z některých příspěvků soudím, že by mohl mít bohužel naději na úspěch. Chci se pokusit tento trend zvrátit.

Zdůrazňuji, že žádný z vystupujících řečníků se nevyjadřoval ve prospěch potratů. Snad každý z nich zdůraznil svůj osobní negativní postoj k takovému kroku, nicméně zároveň i negativní postoj k návrhu předkladatelů. Kolegyně Emmerová podala ucelenou, ale jak skalpel chladnou argumentaci proti návrhu. Stejně formálně ucelená a stejně chladná byla právní argumentace profesora Jičínského. Kolega Zvěřina si dokonce pomohl trochu popřením i moudrosti Hippokratovy. Nelze prostě v tom všem nevidět i jistou rezignaci na problém a neschopnost a bezradnost v jeho řešení, byť cítíme, že věci nejsou v pořádku.

Většinou používaný argument, že o svém těhotenství může rozhodovat jen žena, jíž se to přímo týká, je argument velmi problémový, protože žena, resp. oba rodiče se mohou rozhodnout naprosto svobodně, a při dnešních hlubokých znalostech o lidské reprodukci zcela zodpovědně, zda dají vznik novému životu, nebo nedají. Případ donucení ženy Karasův návrh přece vyjímá. Většina lidí jasně cítí, že ničit lidský plod – pokud termín nenarozené dítě někoho zlobí – ničit lidský plod při současných znalostech a všeobecné dostupnosti antikoncepčních prostředků – zdůrazňuji, všeobecné dostupnosti antikoncepčních prostředků – je čiré barbarství.

Klesající přírůstek obyvatelstva u nás i mnohde jinde v Evropě je většinou kladen do souvislosti se změnou sociálního chování. Potenciální rodiče

dávají přednost kariéře nebo projevují nespokojenost s hmotným zajištěním atd. a stává se jim to důvodem přinejmenším k odkladu rodičovství. Nicméně existují také studie, které se zamýšlejí nad vzrůstajícím počtem neplodných párů. Na vině může být Černobyl, znečištění ovzduší, konzervační látky v potravinách, je to vcelku jedno. Důležité je, že zde je zasažen biologický potenciál lidské reprodukce. Lze si jistě představit nebo dovodit, že v nějaké skupině či národu se ztratí nakonec úplně. I když taková katastrofa snad v dohledné době nehrozí, i pouhá tato představa by nás mohla a měla vést k tomu, abychom si stále uvědomovali, že život a jeho předávání je vzácný statek, dokonce ze všech statků nejvzácnější.

Předkladatel návrhu tady chce podle mého soudu dosáhnout velmi zásadní věci, totiž aby stál stejně, jako využívá své moci k ochraně života narozených lidí, k ochraně majetku, přírody, k ochraně informací, trhu apod., jí využil také k ochraně lidského života i v prenatální formě. Aby tedy i tímto způsobem chránil vzácný statek života. Opravňuje ho k tomu i masovost tohoto jevu.

Jestliže ze 120 tisíc počatých dětí jich čtvrtinu prostřednictvím potratu odepisujeme, považují to za velmi silný důvod k tomu, abychom o návrhu diskutovali ve výborech a ve druhém čtení. Konečný výsledek může být odlišný od představ předkladatele, tak to ostatně bývá u mnoha návrhů zákonů v této sněmovně. Průběh jednání nás může např. vést k tomu, abychom v případech, kdy je pro ženu důvodem k úvahám o potratu sociální tíseň, hledali nástroje, jak tuto záležitost účinně řešit. Můžeme jít cestou jasnějšího vymezení povinnosti lékařů pokusit se ženu od takového kroku odradit, i trestu, budou-li ji naopak navádět, jak ostatně navrhuje i předkladatel. Můžeme podpořit i okrajové prostředky, které tu byly zmíněny, jako je např. onen zákon o utajeném porodu, který je tady ve druhém čtení. Můžeme zdůraznit nutnost lepšího poučení ve školách. V každém případě může být diskuse ve druhém čtení inspirací k další cestě a k posílení atmosféry respektu k lidskému životu ve všech jeho formách.

V této souvislosti si nedovedu představit nepokračovat v diskusi o této látce ve druhém čtení, aniž předjímám pestrost idejí, které se během projednávání mohou vynořit, a bez ohledu na výsledné znění návrhu bych považoval odmítnutí další diskuse o ochraně vzácného statku života za projev mimořádné otrlosti. Symbolický význam takového rozhodnutí se přece nedá přehlédnout. Děkuji. (Potlesk poslanců KDU-ČSL.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Prosím nyní paní poslankyni Boháčkovou, další bude paní poslankyně Táňa Fischerová.

Poslankyně Jarmila Boháčková: Vážený pane předsedo, vážený pane ministře, kolegyně a kolegové. Vede se zde velmi rozsáhlá diskuse o důstojnosti lidského života, a vede se se zcela novou intenzitou. Neustále ožívají snahy parlamentů různých zemí vytvořit zákon pro regulaci potratů, ale i umělého oplodnění, těhotenského poradenství, eutanazii. Spory také vznikly při potratové pilulce RU 486.

Chci připomenout všem, že se jedná o zcela zásadní otázku hodnoty lidské existence a o položení základů lékařské etiky.

Umělý potrat je jevem, který je možno sledovat v celých dějinách lidstva. Ženy si vždy myslely a uvěřily tomu, že tímto způsobem mohou uniknout nesnázím. Není to ale tak. Není to skutečné řešení problému.

Umělým potratem se rozumí odstranění lidského plodu dosud neschopného samostatného života. Musíme vycházet z toho, že lidský plod začíná počítím, je proto usmrcením lidské osoby. Umělý potrat však nelze v každém ohledu postavit na stejnou úroveň s vraždou zralého člověka.

Z hlediska etiky vyvolává rychlý vývoj medicíny řadu otázek, na které je třeba se nově podívat a diskutovat o nich. Nejde přitom pouze o jednání lékaře, ale i o postoj, chování k lidem, jako jsou těhotné a neplodné ženy. Všichni musí jednat podle svého svědomí a vědomí. Žena si nenechává provést potrat pouze ze zlé vůle, nýbrž často za těžkého konfliktu, ze kterého nevidí východisko.

Nestačí proto potrat odsoudit, je třeba se zeptat, jak by bylo možné konfliktům předcházet. Důležitá jsou sociální opatření. Těhotná žena potřebuje poradenství, které je vhodné a citlivé, finanční pomoc, větší byt, domov, kam by se mohla uchýlit, aby nebyla vystavena řečem svého okolí. V řadě států dnes poskytují účinným způsobem takovou formu pomoci různé organizace.

Každý z nás, kdo myslí odpovědně, by si měl být vědom toho, jak zásadní jsou otázky pro lidský život dnes i v budoucnosti. Měli bychom konat vše, aby byla naše budoucnost lidštější. Jedná o existenční požadavek této i budoucí doby.

Děkuji za pozornost a dovoluji si navrhnout, aby tento zákon byl postoupen do druhého čtení. (Potlesk.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Prosím paní poslankyni Táňu Fischerovou a připraví se pan poslanec Vladimír Říha.

Poslankyně Tařána Fischerová: Vážený pane předsedající, pane ministře, kolegyně a kolegové, dovoluji, abych také přispěla k diskusi, která

zde probíhá. Za přínos považuji fakt, že mluvíme o problematice, která je složitá a souvisí se základními filozofickými otázkami. Chceme-li se něčeho dobrat, nemůžeme se jim vyhnout. V naší době technika předběhla vývoj duchovních hodnot a etických pravidel. Dříve než jsme si ujasnili, co chceme, máme tu množství technických řešení, která někdy zdánlivě usnadňují náš život. Proto také dnes řešíme otázku, kdy se embryo stává člověkem a za jakých okolností je možné ženy plodu zbavit.

Jsem stejně jako odpůrci potratu přesvědčena, že život je dar a jako k takovému je nutné k němu přistupovat. Problém nastává v okamžiku, kdy chceme tento princip zakotvit v zákoně. Každý zákon je určitým násilím na lidech, kterým nařizuje, jak se mají za určitých okolností chovat a v určitých souvislostech chovat. Naše doba přináší stále více složitých problémů, které zákony nikdy nemohou postihnout v jejich plnosti a šíři. Není možné nevidět, že dětské domovy, nápravné výchovné ústavy a vězení jsou plné dětí a lidí, kteří se pravděpodobně nenarodili do láskyplného prostředí, nebyli přijímáni a často neměli život snadný. Nařídíme-li zákonem, že se dítě musí narodit, aniž je k tomu žena a její rodina připravena, otevíráme tím další problémy. Ano, máme zákony, které chrání společnost před lidmi, kteří zabíjí druhého. V případě nenarozeného plodu jde ale o život, který je součástí matky a není schopný samostatné existence. Nařídíme-li matce zákonem, jak se má chovat, nepovede to k harmonizaci matky s plodem, ale k jejich psychickému oddělení.

Znám ženy, které si přes nepřízeň okolí a navzdory vlastní těžké situaci dítě vybojovaly a jsou dobrými matkami. Ony si ale samy definovaly co chtějí, a jsou připraveny všechny těžkosti, které jejich rozhodnutí přináší, vydržet. Myslím, že se shodneme na tom, že člověk je stvořen pro to, aby rozlišovat mezi dobrým a zlým, svobodně se rozhodl a potom nesl důsledky svých rozhodnutí. To a jedině to je nutné podporovat.

Já sama mám dítě s postižením. Jsem šťastná, že mi v době těhotenství žádný doktor neřekl, že moje dítě nebude zdravé, a nenabídl mi potrat, tak jak to prý dnes chodí. Nevím totiž, jak bych to tehdy, nezralá a nepřipravená, přijala. Moje dítě je totiž pro mě největším obohacením mého života, je přínosem pro své okolí a i při svém omezení se raduje ze života. Problém tedy vidím ve zjednodušeném přístupu, tak jak je dnes medicínou praktikován. Ale stejně tak nevím, jak bych se chovala, kdyby mi zákon nařídil, že musím mít dítě, a ono přišlo na svět s postižením. Pravděpodobně by vyrovnání a přijetí bylo pro mne mnohem těžší.

Vím, že svět není jednoduchý, ale nepovažuji za dobré reagovat na něj tím, že namísto potvrzování člověka v jeho cestě ke svobodě a k odpovědnosti mu nabídneme zjednodušení, to je zákon. Takovýto zákon ošetří jeden výsek lidského života. Nevyřeší ani klima ve společnosti, které narození člověka předchází, ani to, co se mu přihodí, narodí-li se do prostředí, kterému není příznivé. To jsou důvody, pro které tento zákon nepodporuji. (Potlesk.)

Předseda PSP Lubomír Zaorálek: Prosím pana poslance Vladimíra Říhu a pak se přihlásil pan poslanec Jan Škopík.

Poslanec Vladimír Říha: Vážený pane předsedo, vážený pane ministře, dámy a pánové, zaznělo tady mnoho argumentů pro a proti. Dovolte mi, abych se ještě zmínil o některých, o kterých si myslím, že zde nezazněly, a kterými bych vysvětlil svůj přístup k této otázce.

Moje vzdělání je lékařské a položil jsem si tedy otázku: je pravda, jak mnohdy zaznívá, že ve chvíli rozhodnutí o ukončení těhotenství rozhoduje žena o svém těle? Když jsem se podíval do učebnice svého učitele porodnictví profesora Kotáska, ta učebnice vyšla v roce 1972, čili v období tuhé normalizace, nebyla tedy dotčena nějakou jinou ideologií než tehdy platnou, tak jsem se dočetl: „Krevní systém plodu a matky jsou od sebe přísně odděleny. Plod se vyvíjí a jeho vývoj je řízen vlastními regulačními mechanismy.“ Čili myslím, že lékařská věda dává odpověď. Plod je sice v těle matky, ale není součástí těla matky, čili žena nerozhoduje o svém těle. Ona má právo rozhodovat o svém těle, ale domnívám se, že na časové ose to rozhodnutí musí předcházet té chvíli, kdy již počínající život v sobě nosí.

Druhá otázka, kterou jsem si položil: je ten lékařský výkon pro ženu zcela irelevantní? A opět jsem se podíval do knihy pana profesora Kotáska, který říká: „Nutno si předem uvědomit, že umělý potrat je vždy hrubým zásahem do organismu ženy. Všechny složité děje, které probíhají v těhotenství a umožňují, aby se plod vyvíjel v optimálních podmínkách, stejně tak jako složité mechanismy v nervové soustavě v souvislosti s těhotenstvím, to vše je narušeno umělým zásahem. Je pak přirozené, že umělý potrat může někdy poškodit ženu nejen po stránce tělesné, ale také psychické.“ Tento výkon není irelevantní.

Pokud se týče definice počátku lidského života, nikdo z nás nepochybuje o tom, že člověk má svá práva, že každý člověk má svá práva a že má i nárok na právní ochranu, pokud není pro nějaký čin zbaven svých občanských práv. A my tedy vlastně neuznáváme, respektive diskutujeme

o tom, od které fáze vývoje je člověk nositelem všech plných práv. Různí odborníci na to mají různé názory, čili se pohybuje na časové ose od okamžiku oplodnění až – někteří říkají, že to je časový bod vzniku kůry velkého mozku, případně někteří by posunuli ten okamžik až do okamžiku narození. Ale z filozofického, z etického hlediska, pokud nelze časový bod individuace a personalizace lidského života určit na základě empiricky orientované filozofické antropologie, z etického hlediska tedy od oplození musíme počítat s přítomností individuální osobnosti. Znamená to, že otázka existence specificky lidského života od oplození stojí přinejmenším ve stavu pozitivních pochyb.

K indikacím – v učebnicích se hovoří o různých indikacích k potratu. Hovoří se o indikacích lékařských, eugenických, etických, psychologických, sociálních apod. Ale vidíme na těch různých výrazech pro indikace, že člověk při stanovování kritérií velmi rychle se dostává na nakloněnou rovinu, kdy jedinečný život jako hodnota neodvolatelná se začíná srovnávat s hodnotami nejnvýš podmíněnými.

Za výchozí bod etické úvahy je třeba považovat konstatování, že život je stále statek, a že tedy potrat ještě před jakýmkoliv mravním hodnocením představuje jako zničení života zlo. I když tím není předem vyloučeno, že život jako hodnota může konkurovat jiným hodnotám, třeba svobodě ženy, jež nechce přijmout těhotenství. Zatímco v případě lékařské vitální indikace stojí proti sobě dvě bezpodmínečně srovnatelné hodnoty, totiž životy dvou osob, jež mají být pokud možno zachovány a udrženy, u všech jiných v současnosti rovněž diskutovaných případech indikace se to nevyskytuje. Jako o protihodnotě se uvažuje zejména o kvalitě života, popřípadě o předpokládaném osudu dítěte. Nežádané, a proto asi nemilované dítě má podle všech zkušeností těžký osud. Jak ukazují statistiky, jsou jeho osudem až příliš často asociálnost, život na okraji společnosti a zločiny.

Bylo by však ku prospěchu dítěte toto těhotenství zrušit? Hodnoty zahrnuté v těchto úvahách nelze považovat za nepatrné nebo druhotné, mají skutečně velkou život zachovávající sílu. Tu ale rozvíjejí jen tehdy, slouží-li životu jako takovému, nikoli tehdy, když je jejich nedostatečná realizace vyloučena zničením života. Utváření kvality života je přece možné vždy znovu, a proto je také bezpodmínečným osobním a sociálně etickým úkolem, je tedy hodnotou, s níž tedy naprosto nemůže být srovnávána neodvolatelně jedinečná hodnota života. Kdo hodnotí život méně než kvalitu života, činí navzdory úctyhodným motivům jedinečný život spíše prostředkem pro jiné cíle. Samo o sobě správné poznání, že plně osobním lidským

životem se stává jen přijatý život, nedává právo v pochybném případě život usmrtit, nýbrž je výzvou k příslušné sociální odpovědnosti. Přitom se ovšem odpovědnost nesmí nechat jen na osobě, jíž se věc přímo týká, nýbrž ji musí sociálně nést všichni.

Pokud se týká trestní odpovědnosti, myslím, že to je téma na diskusi spíše pro druhé čtení. Protože jsem si vědom, že i když zákonné trestnosti nepochybně náleží moc formovat vědomí i v mravním smyslu, je úzký trestněprávní postih sotva tou cestou, jíž lze nejlépe chránit etické hodnoty včetně nenarozeného života.

V této souvislosti při diskusích, které byly vedeny i ve sněmovně před předložením tohoto zákona, se objevily námitky některých renomovaných odborníků, že v případě uznání práv nenarozeného dítěte musíme řešit i otázku embryí vzniklých in vitro pro asistovanou reprodukci, a tyto námitky jsou naprosto oprávněné. Italský parlament se touto otázkou již zabýval. Dne 9. března t. r. vstoupil v Itálii v platnost zákon, který dává oplodněnému vajíčku stejná práva jako už narozenému člověku. Současně tento zákon omezuje počet embryí pro fertilizaci in vitro. Víme, že americký Senát ve čtvrtek minulého týdne schválil zákon, a podle schválené legislativy je plod v těle matky považován na lidskou bytost od chvíle svého vzniku.

Vím, že toto téma je velmi ožehavé, že jsou na něj různé názory, ale domnívám se, že je vhodné a správné, a proto podpořím propuštění návrhu zákona do druhého čtení, abychom, když ne přijetím tak, jak je návrh předložen, tak nějakou úpravou, která zlepší současnou situaci, přispěli alespoň ke zmírnění dopadu, který má zákon v současné době s tím zavádějícím názvem „o přerušení těhotenství“, protože v přerušené schůzi můžeme pokračovat, ale v přerušeném těhotenství nikoli.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji, pane poslanče. Slovo má nyní pan poslanec Jan Škopík a prosím, aby se připravil poslanec Petr Pleva.

Poslanec Jan Škopík: Vážená paní předsedající, vážení páni ministři, milé poslankyně a poslanci, nejprve mi dovoluji reagovat na vystoupení kolegyně Markové, protože ona mě nepřímo přinutila k tomuto vystoupení. Vypadám nebo se chovám jako hysterik? Já nevím, protože mi to za 59 roků mého života ještě nikdo neřekl. A i kdyby to byla pravda, podle tvrzení jednoho význačného psychologa je muž hysterik něco jako přírodní úkaz, kdy je možno přistoupit blíže a se zájmem ho sledovat, zatímco při hysterickém záchvatu ženy je třeba vzít nohy na ramena, protože je to

jako výbuch sopky a nikdo neví, kde se proud lávy zastaví. Tolik tedy ke konstatování, že návrh zákona iniciovala skupina hysterických osob, převážně mužů.

Já jsem si to svoje vystoupení pracovně nazval povídání o relativitě.

Minulý týden jsme ve sněmovně projednali a propustili do druhého čtení návrh zákona, kterým se mění zákon č. 361/2000, o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů atd., abych nemusel číst celý název. V této diskusi mj. zaznělo, že v České republice v souvislosti s dopravními nehodami ročně zahyne asi 1500 osob a toto číslo nyní postupně klesá. Je to moc, nebo málo? V těchto dnech jsem se dověděl, že v USA z důvodů nesprávných stravovacích návyků, po našem srozumitelně přežíráním, zemře více osob než na následky dopravních nehod. Je to moc, nebo málo? A podle zveřejněné statistiky se ročně v České republice provede až 35 000 potratů, srozumitelně po našem – zabijeme až 35 000 lidí. Je to moc, nebo málo? A zatímco v silniční dopravě máme plno zákazů, např. zákaz parkování nebo zákaz předjíždění apod., tak zákaz zabíjení nenarozených dětí nám vadí. Tak jak nikdo nečeká, že v dopravě se nebude i nadále špatně parkovat a nebude docházet k dopravním nehodám z důvodu nesprávného předjíždění, ale jde o jednoznačný projev vůle společnosti, že něco nechceme. Chceme zabít nenarozené děti, nebo nechceme? Tak jako si nedovedu představit, že bychom zrušili zákony o pravidlech silničního provozu, tak je pro mě nepředstavitelné, že by sněmovna schválila zákon, že lidský život je hoděn ochrany až od pátého roku nebo do 65. roku věku. Jistě uznáte absurdnost těchto úvah, ale podle dosud proběhlé diskuse nic jiného společnosti neříkáme. Chceme, aby si děti ničily zdraví, nebo nechceme? Chceme, aby propadly drogám, nebo to nechceme?

Předkládaný zákon je vyjádřením společné vůle a zákaz potratů podobně jako zákaz eutanazie není v podstatě ničím jiným než zákaz prodeje cigaret a alkoholu mladistvým, o jehož nezbytnosti nepochybují ani ti nejhalasnější zastánci lidských práv a svobod. Je proto nesporné, že pokud se shodujeme v názoru, že je potřebné potraty omezit, je k tomu tento zákon přijatelným a přiměřeným prostředkem.

Mým přáním a v podstatě také cílem mého vystoupení je, aby se diskuse o sněmovním tisku č. 376 přenesla zpět do roviny věcné a neargumentovali jsme polopravdami nebo demagogickými frázemi. Mně např. vadí, když minule jedna z kolegyně argumentovala tím, že počet potratů v absolutním počtu klesá, ale přitom neuvedla, jestli tento pokles je vyšší, nebo nižší než počet narozených dětí. Nebo další argument, tentokrát od jiné kolegyně,

kteřá se ptala – omlouvám se, že necituji přesně její slova – co bychom dělali, kdyby se všechny tyto děti narodily. Odhlédnu-li od toho, že dosud není uspokojena poptávka rodin, které jsou ochotny tyto děti adoptovat, osvojit nebo prostě vychovat, tak mě mrazí v zádech při pomyšlení, kolik možných umělců, objevitelů nových léků a dalších vynikajících lidí se nenarodí jenom proto, že v době jejich početí, kdy matka nebyla schopna unést tíhu odpovědnosti za narození dítěte, nebyl nikdo v její blízkosti, kdo by jí v jejím těžkém údělu pomohl. Nesouhlasím ani s názorem, že žena sama je odpovědná za život svých dětí. Kde je odpovědnost a právo muže za život tohoto dítěte? Tyto a ještě mnoho dalších argumentů mě vedou k oprávněnosti diskuse k tomuto návrhu.

Doporučuji proto, abychom návrh zákona propustili do druhého čtení, a vzhledem ke složitosti problematiky prodloužili lhůtu k projednávání o 60 dnů. Děkuji za pozornost.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji vám, pane poslanče. Prosím, aby se nyní ujal slova pan poslanec Petr Pleva, a po něm bude hovořit pan poslanec Pavel Suchánek.

Poslanec Petr Pleva: Vážená paní předsedající, dámy a pánové, úvodem bych chtěl udělat radost panu poslanci Zvěřinovi a říci mu, že jsem věřící katolík a že samozřejmě i tato skutečnost měla vliv na to, že jsem připojil svůj podpis pod zmiňovaný zákon. A nyní k věci.

Když jsme diskutovali zpočátku, když tento návrh ještě ani nebyl předložen, o tom, zdali je to dobře, nebo špatně, argumenty z obou stran byly velmi emotivní, někdy bych řekl, že z obou stran za hranicí dobrých mravů. Ale posléze se tato diskuse stále více kultivovala, stále více přecházela z výkřiků k věcným argumentům. A nezastírejme si skutečnost, že se skutečně jedná o filozofickou otázku, o etickou otázku především – kdy začíná život. Tato diskuse je legitimní a myslím, že nikdo si nezaslouží žádné nálepkování za to, ať vyznává jeden, nebo druhý názor.

Nicméně za velké pozitivum této diskuse vidím fakt, že jak odpůrci umělých potratů nebo odpůrci tohoto zákona se shodují v tom, že umělý potrat je zlo, je nechtěná věc, je proti němu třeba bojovat, jen se samozřejmě neshodují na metodách tohoto boje. Jestli jsme zatím dospěli k tomuto bodu, že z jedné i z druhé strany zaznívá, že umělý potrat je zlo, pak si myslím, že už tenhle výsledek je velmi dobrý a velmi pozitivní. Proto pojďme, i když se zřejmě neshodneme na podobě tohoto zákona, a nedělám si iluze při současném rozložení sil v Poslanecké sněmovně, že by tento návrh měl šanci na schválení, pojďme společně i potom, co tento zákon skončí

svůj legislativní proces, hledat cesty, jak stále snižovat ono číslo, které se někomu může zdát přiměřené, někomu se může zdát stále příliš vysoké, to číslo, které v naší zemi dělá přes 30 tisíc umělých potratů.

Jak můžeme k tomu přispět. Především změnou atmosféry ve společnosti. Jednak musíme říkat, že umělý potrat není antikoncepční metoda. To je stále nutné opakovat, aby si všichni uvědomili, že tohle není antikoncepce, a skutečně přistupovali k otázkám početí stále zodpovědněji. Další věc je – pojďme říci, že nejen rodina se dvěma dětmi je slušná rodina, ale i rodina, která má tři a více dětí, je také slušná rodina a nepatří na okraj naší společnosti, jak je to bohužel někdy vnímáno. Pojďme si také říci, že žena, která porodí dítě a která ho dá k adopci – protože jistě víte, že děti vhodných k adopci je málo a čekatelů na adopci je velmi mnoho – že tato žena není zavrženíhodná a že není nečestnější než žena, která podstoupila umělý potrat, ale že je tomu právě naopak. Pojďme se všichni společně pokoušet změnit klima v naší společnosti a tak zvrátit číslo, které sice díky klesajícímu trendu je nižší, než bylo v minulosti, ale pořád příliš vysoké.

Děkuji vám za pozornost.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji za vystoupení panu poslanci Petru Plevovi a prosím, aby se slova ujal pan poslanec Pavel Suchánek, po něm bude hovořit paní poslankyně Eva Dundáčková.

Poslanec Pavel Suchánek: Vážená paní předsedající, dámy a pánové, patřím mezi ty lidi, kteří si hluboce váží lidského života, a proto mi připadá neuvěřitelné, že na začátku 21. století se určitá skupina občanů rozhodla zasahovat formou zákona do nejbyťostnějších práv člověka, v tomto případě ženy. Pokud předkladatelé věří tomu, že dokáží změnit sociobiologické zákonitosti savců *Homo sapiens*, pak se velmi mýlí. Předkladatelé by si měli uvědomit, že jejich novelu před nimi praktikoval nějaký Ceausescu v Rumunsku. Pro lékaře, který provedl umělé přerušování těhotenství, tam hrozil trest smrti, žena musela dokazovat, že byla znásilněna, musela mít více než 45 let, mít minimálně čtyři děti apod. Jaký byl výsledek. Umělá přerušování těhotenství se oficiálně v podstatě neprováděla, ovšem index potratovosti, rozumějme počet jakýchkoliv potratů na určitý počet žen, byl stejný jako ve státech bez těchto restrikcí. Přibylo však samozřejmě úmrtí žen v souvislosti s těhotenstvím, logicky způsobených kriminálními potraty v otřesných podmínkách za nehorázné sumy. Je to jeden z příkladů, že žádný parlament nezmění biologické chování člověka.

Vnucovat religiozínovy zákonů občanům, jichž plných 70 procent je bez vyznání, zavání pokusem o diktaturu menšiny většiny. Co se týče vzniku života a hranice lidství, nemají po staletí jasno ani církevní, ani vědecké veličiny a asi to nemůže rozhodnout ani český parlament. Podle mě by bylo jistě prospěšnější, kdyby se předkladatelé věnovali zákonům o anonymním nebo utajeném porodu nebo zjednodušení adopce dětí tak, aby se děti nechtěné, a přesto narozené mohly dostat do úplných rodin a nevyrůstaly v dětských ústavech.

Proto se připojuji k návrhu na zamítnutí tohoto zákona. Děkuji.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji vám, pane poslanče. Avizovala jsem, že nyní bude hovořit paní poslankyně Eva Dundáčková. Nevím, zda je přítomna. Je. Prosím, aby přistoupila k řečnickému pultu, a po ní bude mluvit zatím posledně přihlášený do rozpravy, pan poslanec Hynek Fajmon.

Poslankyně Eva Dundáčková: Vážená paní předsedkyně, vážené dámy a pánové, dovolute mi, abych se omluvila za své zpoždění. Bylo způsobeno tím, že jsem po celé řadě přihlášených nečekala, že na mě přijde řada tak záhy.

Já jsem také původně neměla v úmyslu vystupovat, protože celý problém má příliš mnoho filozofických rovin a já nejsem připravena na to, abych jednotlivé roviny tady rozebírala. Ostatně učinily to v mnoha případech mé předřečnice s hluboce lidským projevem, paní Táňa Fischerová, s nařčeně chladným projevem paní docentka Emmerová. Já si těchto projevů a celé řady dalších projevů těchto dam velice vážím a velmi za ně děkuji, protože to byly projevy odvážné, projevy hluboce lidské, projevy ženské, a já všechny tyto přídomy říkám s vědomím poklony, nikoliv s tím, že bych chtěla říkat, že tomu tak nemá být. Přesto celá řada příspěvků mě přinutila k tomu, abych i já na věc sdělila svůj vlastní názor.

Bylo zde řečeno, že rezignujeme na tento problém, že před ním zavíráme oči a že situaci nechceme řešit. Já si myslím, že to není pravda. Když dovolíte, dotknu se dopisů, které jsme dostali všichni a které jsme dostali v mnoha desítkách, stovkách, nevím, nepočítala jsem je, možná že to byly i tisíce, a většina z nich nás přesvědčovala, abychom nebrali rodičům právo na narození dítěte. Ale to je falešná představa. Nikdo nikomu neupírá právo, aby se rozhodl k donošení dítěte, k tomu, aby se dítě narodilo, ať již dítě je zdravé, anebo lékaři tvrdí, že je pravděpodobnost, že se narodí s nějakým postižením. Paní poslankyni Fischerové to tehdy lékaři neřekli, ale i kdyby jí to řekli, stále i při současně platné právní úpravě by měla přeci právo,

a každá z nás má právo, se rozhodnout, aby se takové dítě narodilo. Je to jen o tom, zda unese svoji odpovědnost, ale nejen ona, ale samozřejmě i její zázemí, rodina a přinejmenším také muž. To jen k oněm dopisům, kterými jsme byli všichni bombardováni.

Mluvily zde, jak už jsem řekla, převážně ženy, a já musím říci, že si velmi vážím všech příspěvků, přestože s některými z nich se neztotožňuji. Nemám například jako některá z kolegyně pocit, že menší počet dětí vede k větší nezávislosti ženy. Považuji mateřství za nejvyšší dar, za nejvyšší hodnotu, za konečné, a to správné poslání ženy a veliký úkol a velikou radost, která nám byla dána a umožněna. Je třeba ale vidět, že větší počet dětí, které se rodily v dřívější době, a nebylo to plánované rodičovství, které způsobilo takovýto boom narození dětí, vedl také k dřívějšímu úmrtí ženy, a to samozřejmě je také důvod pro to, abychom uvažovali o regulaci. Regulace nemá být samozřejmě násilná. Chtěla jsem se jen zmínit o tom, že nevnímám tak jako některé řekneme feministicky založené kolegyně problém jako problém zvýšení nezávislosti ženy. To v žádném případě.

Mluvila zde ale i celá řada mužů. Promiňte mi – pan kolega Škopík tady mluvil o hysterických ženách a o tom, jak je zapotřebí přenést celou diskusi zpět do věčné roviny. No, dovolte mi prostřednictvím předsedající sdělit panu poslanci Škopíkovi, že právě jeho vystoupení zrovna nebylo z těch, které by to vrátilo do věčné roviny, protože se dotýkalo žen, a zrovna tak se dotýkala důstojnosti ženy i většina dalších vystoupení mužů, snad s výjimkou docenta Zvěřiny.

Teď vám řeknu něco, co se vám jakoby většinou ve sněmovně velmi nebude líbit, a to se týká mužů. Já jsem bytostně přesvědčena, že snad by muži ani o této věci neměli hlasovat. Protože promiňte mi, pánové – (potlesk poslanců KSČM) – při veškeré úctě k vám nevíte a ani nemůžete vědět, o čem mluvíte. Já jsem bytostně přesvědčena o tom, že každá žena je primárně předurčena k ochraně zárodku, který vznikne v jejím těle, ať již jej nazýváme embryem, či plodem. Probíhá v ní celá řada změn, nejen hormonálních, ale i psychologických. Ona je opravdu tou, která od okamžiku, kdy se o svém početí dozví, a mnohé z nich to vědí daleko dříve, než jim to řeknou lékaři, nastávají u nich instinkty, veliký pud po ochraně dítěte, které není narozené, a rozhoduje-li se žena o tom, že uměle přeruší těhotenství, nerozhoduje se tak svévolně. Já jsem o tom přesvědčena a těžko mě přesvědčíte o opaku. (Potlesk.) Nerozhoduje se svévolně, rozhoduje se zpravidla proto, že muž neunesl svoji odpovědnost, a to ať už v období předmanželském, nebo v období manželském.

Já myslím, že bychom měli mluvit také o tom, co způsobíme, přinutíme-li ženy, aby donosily své děti a aby se ty děti narodily. O tom se mi zdá, že jsme tady málo mluvili. Nechci mluvit o příčinách a samozřejmě se omlouvám mužům, kteří jsou zodpovědní, a chtěla bych velmi věřit, že v naší populaci je převážná většina mužů odpovědných. Ale mám velké pochybnosti a bohužel v celé řadě případů tomu tak není. Přinutíme zákazem interrupcí ženu, aby dítě porodila, ale nemáme v naší společnosti žádný institut, který by přinutil muže, aby nesl svoji odpovědnost, přinejmenším aby platil alimony, aby zůstal s rodinou a nesl svůj díl odpovědnosti. A v tom je asi pro nás velká výzva a veliký otazník, jak bychom měli postupovat dál.

Prosím vás proto nezakazujte ženám, aby měly ve svízelné situaci možnost se takto rozhodnout. Nevnímám to jako právo ženy, vnímám to jako široký problém fenoménu nechtěného rodičovství v naší společnosti. Pokud to tedy ženě zakážeme, já už jsem zmiňovala, že muže nedokážeme jako společnost přimět k placení alimontů ani k převzetí svého dílu odpovědnosti, prohloubíme muka ženy při rozhodování. Způsobíme v mnoha případech rozvrat rodin. Ať si to chcete, nebo nechcete uvědomit, nepřinutíme muže, aby s ženou zůstal, a to ani v těch případech, kdy nechce, aby se dítě narodilo, protože nechce vstoupit do svazku manželského, a dokonce ani v těch případech, kdy tvrdí – už máme děti dost a já už další dítě nechci, protože ho prostě neužívám. Rozšíříme počet dětí, které přijdou do ústavní péče.

Paní poslankyně Fischerová tady zmiňovala právě onen fenomén toho, že v naší společnosti bohužel převážná většina nechtěných dětí, a teď nemyslím nechtěných ze strany matky, ale z hlediska nechtěného rodičovství, to znamená i z hlediska mužů, přijdou do péče ústavní. Několikrát jsme na půdě sněmovny mluvili o tom, že ústavní péče bohužel až v 90 % případů vychovává jedince, kteří nejsou způsobilí dalšího života v naší společnosti, protože jsou takzvaně zrežimováni. Další možný způsob, jak žít zrežimovaně, je život ve vězení. A bohužel statistiky neúprosné jsou, ať se nám to líbí, nebo nelíbí.

Samozřejmě zákazem interrupcí zvýšíme i zdravotní riziko a to souvisí právě s mukami ženy. Protože v případě, že bude přesvědčena o tom, že nemá zázemí pro to, aby se dítě narodilo, povede ji to buď k tomu, že se rozhodne pro onu ústavní péči, a to rozhodně není řešení pro společnost, anebo k tomu, že se uchýlí k rizikovější variantě, to znamená k nelegální interrupci, a to jistě také není něco, co bychom si přáli.

Mluvme tedy o tom, co znamená fenomén nechtěného rodičovství a jak můžeme snížení potratovosti nepomoci my. Myslím si, že řešení jsou nadsnadě. Je to samozřejmě výchova v rodině, která povede k podpoře neinterupčního myšlení a k odpovědnosti v sexuálním životě jak dívek, tak chlapců, kontinuální vzdělávání a osvěta již od základní školy, zahrnující témata osobní odpovědnosti obou pohlaví v sexuálním životě, používání antikoncepce, zdravotní i psychická úskalí přerušování těhotenství a výuka v tomto směru, prolamování společenského klíše, které pohlízí na nechtěné či nevhodně otěhotnělou dívku s opovržením. A přiznejme si, že zejména u těch nižších věkových kategorií to může hrát velmi významnou roli – obava z opovržení společnosti, ale i obava z toho, jak se zachová rodina k dívce, která možná není zletilá a nebo je těsně na hranici zletilosti.

Legalizace anonymních porodů. Velmi bych si přála, aby návrh zákona, který je tu nyní, aby byl přijat tímto parlamentem. Bohužel návrh, který jsme předkládali s kolegyněmi před několika lety, nenašel dostatečnou podporu na půdě Poslanecké sněmovny. A myslím, že i to je třeba zmínit. Zjednodušení adopce. I k tomu činíme krůčky, ale krůčky velmi malé a velmi málo odvážné. A jsme již dnes kritizováni státy Evropské unie a potažmo i dalších částí rekněme civilizované části světa. Od zjednodušení adopcí směřujeme v daleko větší míře ke svěřování dětí do náhradní rodinné péče než do péče ústavní. I tam máme veliké resty a je velmi mnoho kroků, které bychom mohli v tomto směru učinit, a ty kroky by byly žádoucí. Zlepšení situace azylových domů. V neposlední řadě prosím také zlevněme antikoncepci. Moc prosím pány předkladatele, aby sundali pásku z očí a aby si uvědomili, že to byli oni, kdo v nedávné době zvýšili cenu antikoncepce a snížili tak její dostupnost jak pro dívky, tak i pro chlapce. (Potlesk poslanců ČSSD, KSČM a ODS.)

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji panu poslankyni Evě Dundáčkové. Prosím pana poslance Hynka Fajmona a ještě zde mám další přihlášku od pana poslance Josefa Janečka.

Poslanec Hynek Fajmon: Vážená paní místopředsedkyně, dámy a pánové, dovolu mi prosím rovněž možnost vystoupit k tomuto návrhu zákona. V naší zemi a této sněmovně panuje většinové přesvědčení, nebo spíše mínění, že zákony jsou tu od toho, aby nařizovaly žádoucí typ chování a zakazovaly nežádoucí typ chování. Součástí tohoto přesvědčení je i důvěra ve schopnost zákona rychle a účinně měnit realitu okolo nás. Toto přesvědčení je dle mého soudu chybné, a to z několika důvodů. Za prvé

– moderní společnost je velmi komplikovaná a zákonodárci nejsou schopni s reálným životem udržet tempo a na každou lidskou situaci vymyslet a prosadit příslušný zákon. Za druhé – moderní společnost je názorově pluralitní a většinové mínění, nebo dokonce jednotné mínění na velmi komplikované otázky dnešní doby v mnoha směrech prostě neexistuje. Za třetí – dnešní zákonodárství je v důsledku této všeobecně rozšířené víry v jeho spasitelnost velmi komplikované. Zabývá se velmi podrobnými věcmi a v důsledku toho většina občanů přesně svá práva a povinnosti nezná. A i když je někteří znají, tak praktická realizace těchto pravidel je velmi komplikovaná a jsou velmi často obcházena, čímž je v konečném důsledku celý zákonodárný proces znehodnocován.

Jsem přesvědčen o tom, že zákonodárství prostě nemůže být univerzálním regulativem moderní lidské společnosti. Domnívám se, že velkou část našeho chování regulují nepsaná pravidla, zvyklosti a tradice a právě tato sféra regulace lidského chování se expanzí legislativy nesmí zmenšovat.

Tato sféra totiž nám všem poskytuje prostor pro uplatnění specifických tradic, postojů, zvyků a pravidel, které se přenašejí z generace na generaci. Zde je prostor pro svobodu a rozdílné kulturní a civilizační přístupy a zde je dle mého soudu také dlouhodobé řešení problému, o kterém dnes mluvíme. I já si přeji, aby počet ukončených těhotenství v České republice klesal, a tak tomu také v České republice od jejího vzniku každý rok je, a to aniž by byla tato věc kriminalizována. Cesta ke snížení počtu potratů dle mého soudu nevede přes zákazy, ale přes aktivitu v oblastech nepsaných zvyklostí a přes postupné uvědomování si konkrétních lidí, že toto není ta správná cesta.

Proto nepodpořím tento návrh zákona. Děkuji.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji panu poslanci Fajmonovi. Nyní bude hovořit pan poslanec Janeček. Ještě je zde další přihláška od pana poslance Petra Nečase.

Poslanec Josef Janeček: Vážený kolegové, vážená kolegyně, já se skoro omlouvám za to, že jsem ještě podal přihlášku do diskuse, ale domnívám se, že je potřeba si objasnit strukturu oné diskuse, a já se domnívám, že právě ta struktura může být někdy příčinou toho, že si nerozumíme, že se mýjíme v oněch rovinách, které všichni cítíme velmi citlivě.

První rovina, o které se zde hovoří a která jako by si činila nárok na to, aby tento problém řešila, je rovina právní, která nám vykládá, dosvědčuje, dokládá v pramenech jakýsi právní názor, že člověk vzniká okamžikem narození, a předtím tedy že z hlediska práva není a snad ani nemůže být

lidskou bytostí. Já bych v této souvislosti upozornil na zákon z roku 1811, který už o právu nenarozeného dítěte hovoří, a dokonce ukládá v této souvislosti povinnost poručníkovi, aby práva nenarozeného dítěte hájil. Čili z tohoto pohledu se domnívám, že je to pouze názor některých právníků a možná že je trošku odtržený od života. Jinak, jak všichni víme, právní názory se vyvíjejí a vyvíjejí se také v oblasti etiky, v oblasti lidských práv. Tento návrh zákona je možná tou cestou, po které se lidstvo vydává po celou dobu své existence, to je zlidšťování společnosti. Vždyť víte, že byly doby, kdy lidé skutečně byli zákonem rozdělováni na různé kasty, byli lidé plnoprávní, méněprávní a dokonce bezprávní a mohlo se s lidmi obchodovat. Toto je nějaká tendence, nějaký vývoj, a já děkuji navrhovatelům, že tuto diskusi otevřeli.

Co se týká druhé oblasti, o které se zde hovoří a která také jakoby chce tu věc pojmenovat, uchopit a možná si ji přivlastnit, a to je medicína. Já se domnívám, že to je tak trochu nefér od lékařů, že chtějí uchopit a přivlastnit si toto téma, protože medicíny se toto téma týká pouze okrajově, a to je v těch okamžicích, kdy k interrupci je medicínská indikace.

Já bych velmi podtrhl to, co tady četla paní kolegyně Emmerová, to je pana profesora Doležala, který ve svém příspěvku, reprodukováném paní kolegyní Emmerovou, řekl asi toto: „Mnoha ženám jsem interrupci rozmluvil a ony mi jsou za to vděčné.“ Já bych byl rád, kdybychom si tu větičku zapamatovali. To znamená, že ono rozhodnutí, které vlastně z hlediska toho dítěte zde původně bylo, se postupem času ukázalo jako rozhodnutí chybné. Možná, že mnoho žen si později řeklo: „Škoda, že mi to pan profesor nerozmluvil, mohla jsem mít dnes svoje zdravé dítě.“ Možná, že díky tomuto zákroku ta žena již nikdy dítě mít nemohla a mohlo ji to poznamenat na velmi dlouhou dobu.

Já se domnívám, že právě tato věta je pro celou tuto oblast velmi typická, protože ve svém důsledku se nejedná o problém právní, nejedná se o problém medicínský – jedná se o problém řekl bych psychosociální. Jedná se o to, že ta žena přijde s problémem, který není schopna v tom okamžiku vyřešit, a my si klademe otázku, zdali do lidského života, to je od okamžiku početí až do smrti, můžeme vložit nějaká kritéria, na základě kterých můžeme říci, že toto ještě není lidský život, nebo že to již není lidský život. Naše společnost konstatuje, že do období tří měsíců se nejedná o lidský život, do období šesti měsíců možná a v některých státech, kde byl přijat zákon o eutanazii, říkají, že na konci lidského života jsou způsoby lidského bytí, které jsou nehodny pokračování, nebo jsou hodny ukončení.

Já jen upozorňuji na nebezpečnost zavedení umělého vnějšího kritéria do lidského života, který by přijal takovou možnost a řekl by – zde ještě se nejedná o lidský život a můžeme s ním zacházet jako se zbožím. Myslím si, že to je velmi špatná právní konstrukce, a opakuji, je to podle mého názoru konstrukce velmi nebezpečná. Já se domnívám, že zde naši právníci opět vstoupili na půdu, která jim nenáleží.

Ona i situace té ženy se podle mého názoru trochu podobá těm lidem, kteří žádají o eutanazii. Totiž z výzkumů, které byly, se ukazuje, že ti lidé ve skutečnosti nežádají smrt, ona to je taková věta, která není vyřčena, oni říkají: když už o mě nikdo nestojí, když už říkáte, že vám jsem na obtíž, tak mě raději nechte zemřít, nebo – silněji řečeno – tak mě raději zabijte. Já se domnívám, že na začátku jsme vytvořili prostředí, kde ta žena je v obdobné pozici. Ona hledá pomoc, ona ve skutečnosti, jak se domnívám, nemůže interrupci chtít, neboť je to proti základům lidské bytosti, ale ta společnost ji dostane do situace, že tady není ruka, která by jí byla podána, že tady není nikdo, kdo by jí pomohl. Jestliže najde lékaře, který jí pomocnou ruku podá, a ona to rozhodnutí změní, může po létech konstatovat jako v případech, o kterých hovořil pan profesor Doležal, že to bylo velmi šťastné rozhodnutí.

I když chápu, že tady ve sněmovně je to teprve začátek těchto diskusí, chtěl bych varovat před jakýmsi jednoduchým řekl bych sektorovým řešením tohoto problému, že buď to vyřeší právníci, nebo to vyřeší lékaři, a jinak nás to nezajímá. Je to problém celospolečenský.

Tady byla otázka, kolik těch dětí vlastně zemřelo. Já jsem se díval do statistik. Od roku 1957 v této zemi bylo provedeno kolem tří milionů potratů, čili kdyby nebyl proveden žádný, byla by tato země bohatší zhruba o tři miliony našich spoluobčanů.

Nedávno jsem četl, že v Litomyšli se připravuje festival Bedřicha Smetany, který se narodil jako jedenácté dítě. Říkám si – děkuji mamince Bedřicha Smetany za to, že Bedřicha Smetanu vychovala, že se ho nevzdala, a že máme génia české hudby.

Chtěl bych poděkovat všem ženám, které to mají u nás velmi těžké, protože dalším problémem naší společnosti je, že my prostě mateřství neumíme ocenit. My to, co oceňujeme, jsou úspěšné podnikatelky, úspěšné manažerky, ale ženu s kočárkem neumíme ocenit, neumíme ocenit její mateřství. A tím jsme vinni všichni a je tím vinna i tato sněmovna.

Proto bych chtěl poděkovat všem, kteří se vydají na cestu rodičovství, které je v naší společnosti z hlediska ekonomického naprostým bláznovstvím.

Chtěl bych jim poděkovat a poprosit je, aby bez ohledu na momentální hodnotový systém, který říká „urvi, co můžeš“, dělají něco, co je z hlediska současného hodnotového systému absurdní, to je, podnikají naprosto neuvěřitelnou věc – starají se o budoucnost tohoto národa, o budoucí generaci, za což jim možná nikdo nikdy nepoděkuje.

Já vám děkuji za pozornost a prosil bych vás o shovívavost při tomto návrhu zákona. A říkám to i s tím vědomím, že u tohoto návrhu zákona nejsem podepsán jako navrhovatel, protože chci o té věci diskutovat velmi široce, a zároveň bych chtěl navrhovatelům poděkovat za tu statečnost, s jakou tento návrh zákona předložili. Děkuji. (Potlesk.)

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji vám, pane poslanče. Prosím nyní pana poslance Petra Nečase. Po něm bude hovořit pan poslanec Josef Kubinyi.

Poslanec Petr Nečas: Vážená paní předsedající, dámy a pánové, shodou okolností jsem jeden zřejmě z posledních řečníků, kteří se na této téma vyjadřují. Musím říci, že při pečlivém sledování této debaty je třeba konstatovat, že drtivá většina příspěvků, které tady zazněly, měla velmi vyhraněný charakter a vycházela z velice vyhraněných stanovisek – v některých případech feministických, některých ultraliberálních, některých zase náboženských. Pro všechny nebo pro drtivou většinu těchto vyhraněných a v některých případech až takřka extrémních stanovisek však platí, že podle mého hlubokého přesvědčení vidí ten problém paradoxně stejně. Totiž ten problém vidí velmi ploše, velmi černobíle, velmi zjednodušeně.

Byli jsme také svědky celé řady vystoupení, která podle mého názoru lze označit až za vystoupení šovinistická. Já bych chtěl vzkázat prostřednictvím paní předsedající například panu poslanci Škopíkovi, že mě nic tak spolehlivě nepřivede k hysterii jako jeho poznámky o ženské hysterii, jsou-li proneseny v mé přítomnosti. Musím říci, že mě tyto věci velmi vadí a považuji je za velmi nepříhodné této sněmovny. Samozřejmě proto, že máme rovnoprávnost, tak si troufnu říci, že podobné sexistické šovinistické výroky zase feminního charakteru zazněly i z druhé strany, protože jsme se dozvěděli od některých vystupujících, že muži jsou v podstatě nezodpovědná čeládka, která by se neměla k tomuto tématu vůbec vyjadřovat a vlastně by o něm neměla ani hlasovat.

V každém případě ale v celé řadě vystoupení zazněla celá řada podle mého názoru mýtů a iluzí, které si zaslouží podle mého hlubokého přesvědčení vyvrácení. První iluzí bezesporu je, že toto závažné téma, etické téma, téma umělého ukončení těhotenství, je spojováno s demografickým vývojem

naší společnosti. Já jsem hluboce přesvědčen o tom, že je to nesprávné spojení, jakkoliv u zastánců interrupcí je správně poukazováno na to, že počet interrupcí v posledních 15 letech poklesl prakticky na jednu třetinu, ale pořád bych chtěl upozornit na to, že to číslo je tak vysoké, že to představuje ročně v podstatě jedno okresní město v České republice, jedno okresní město dětí, které nepřijdou na svět a nenarodí se. Myslím si, že skutečnou příčinou této demografické křivky rozhodně není spojitost s interrupcemi, protože naopak podíváme-li se na konec 80. let, kdy porodnost byla výrazně vyšší, než je dnes, tak také výrazně vyšší byl počet prováděných interrupcí.

Spíše podle mého názoru otázka leží jinde – zda v této společnosti skutečně existuje prorodinná atmosféra, zda skutečně je tady všeobecná nálada, která je pro to, aby rodiny měly děti, aby měly více dětí, aby děti přicházely na svět, či zda to ve skutečnosti není tak, že si toto všichni namlouváme – jak příslušníci politické reprezentace, tak příslušníci médií, tak třeba příslušníci dalších společenských elit. Já se obávám, že toto je skutečná pravda, skutečný důvod hlubokých problémů s demografickou situací v naší zemi a že to dokonce nejsou ani důvody ekonomické, ale že je to skutečně tak, že v naší zemi prostě není prorodinná atmosféra. Za situace, kdy všemi médii je nám jako vzor společenského chování předváděno individuální uplatnění, které má být postaveno úplně nade všechno. Za situace, kdy rodina s více dětmi, s třemi, čtyřmi a více dětmi, je považována spíše za něco exotického. Za situace, kdy velice často ve veřejném mínění matka více dětí je považována buďto za někoho, kdo není příliš odpovědný a musí zřejmě pocházet z nějakého sociálně nebo jinak deprivovaného prostředí, protože jinak by na svět nepřivedla více dětí, protože je přece nemůže sociálně zajistit ta rodina, ani jim zajistit příslušný vzdělanostní standard. Nebo naopak jsou tyto matky více dětí považovány za oběť náboženských předsudků, které jim ani neumožňují používat antikoncepci, takže jsou svému k vícečetnému mateřství v podstatě nedobrovolně donuceny.

Bohužel takové nálady v naší společnosti velice silně jsou, byť jsou latentní a málokdo se je dovolí vyslovit veřejně. Myslím si, že je naprosto charakteristickým ukazatelem, a velmi doporučuji tento test – procházka středem našich měst, centry našich měst, náměstím průměrného českého nebo moravského města. Vřele každému doporučuji tento experiment si provést. Moje zkušenost je taková, že v drtivé většině českých a moravských měst, v jejich centrech, například na obchodech, je podstatně větší počet těch obchodů, kde je zakázán vstup s kočárky než počet těch obchodů, kde je zakázán vstup se psy. To je podle mého názoru docela vykrslující moment,

který dokresluje tuto ve skutečnosti latentně prorodinnou atmosféru, která v naší společnosti je.

Jsem přesvědčen o tom, že vedeme také iluzorní diskusi o tom, zda od tohoto okamžiku, kdy projednáváme tento zákon, má být umělé ukončení těhotenství považováno za trestný čin. Přece naše legislativa říká, že od určitého okamžiku se jedná o nezákonný krok, jedná se o dvanáctý týden, v případě zdravotních indikací o dvacátý týden. Nevedeme tedy, jak se tváří někteří obhájci interrupcí, nějaký svatý boj za to, že je třeba zabránit tomu, aby ukončení těhotenství bylo považováno za nezákonné. Tento krok je od určitého okamžiku za nezákonný považován a celá debata se přece redukuje pouze na to, který je ten okamžik. A jsou tady lidé jako já, kteří věří, že je to od okamžiku početí, jsou tady lidé, kteří věří, že možná od dvanáctého, patnáctého, šestnáctého týdne či jiného týdne. A podle mého názoru tady je třeba jednoznačně odmítnout onen zjednodušující a plochý názor, že toto kritérium je nastaveno na základě náboženského přesvědčení. To je přece podstatně složitější problém, který má svou etickou dimenzi, filozofickou dimenzi, ale koneckonců, jak dokumentují i výroky medicínských autorit, svou dimenzi medicínskou. Jedná se tedy v podstatě o stanovení hranice, kdy již považujeme tento krok za nezákonný.

Další iluzí je, že se tady uměle vytvářejí dvě roviny střetů. První střet tzv. morálních a nemorálních, to znamená morálních těch, kteří vyzývají k tomu, aby jakákoliv interrupce v naší zemi byla považována za trestný čin, vůči těm nemorálním, kteří hájí jiný postup. A dokonce tady zaznívají apely na jejich svědomí, aniž je tady ochota připustit si, že prostě názory na tuto věc jsou a nutně budou hluboce rozdílné jak v této společnosti, tak v celé této sněmovně. Opačný extrém nebo opačnou rovinu převažuje zase onen střet mezi tzv. pokrokovými, kteří odsuzují z této řečnické tribuny nebo z médií ty ony středověké tmáře, kteří si opravdu myslí, že život existuje od okamžiku početí. Jsem přesvědčen, že oba dva tyto postupy jsou škodlivé a že v mnoha ohledech jsou postupy, které ve skutečnosti řešení tohoto problému nijak neprospívají.

Myslím si, že je také velice falešné tvrdit v tuto chvíli, že se jedná o analogickou situaci, jako je situace, kdy je spáchán nějaký trestný čin typu vraždy nebo krádeže. Musím tady upozornit na jeden významný rozdíl. Ten rozdíl je v tom, že je všeobecně společensky akceptováno, že vražda nebo krádež je něco nepatřičného, nezákonného a trestného, na rozdíl od

toho, že není všeobecně společensky v drtivé většině společnosti akceptováno, že umělé ukončení těhotenství je něco nepatřičného, nezákonného a trestného.

Neříká se mi to lehce, protože svůj názor jsem jasně řekl. Je skutečností, že umělé ukončení těhotenství většinou této společnosti není vnímáno jako něco, co je trestný čin, a tudíž to nemůže být uměle a v podstatě politickými prostředky natlačeno do zákona, protože tento zákon by byl sice legální, ale z pohledu většinové společnosti -znovu říkám, že se mi to neříká lehce – by byl považován tento krok na nelegitimní. Jsem přesvědčen, že o svém systému hodnot má každý v demokratické společnosti právo většinu společnosti přesvědčit, ale nemůže jí to vnutit, a už vůbec jí to nemůže vnutit za pomoci ustanovení represivního zákona, který některý krok považuje za trestný čin. Jsem přesvědčen, že určitý hodnotový systém můžeme u většiny společnosti vyvolat trpělivým přesvědčováním, dlouhodobým přesvědčováním, a nikoli používáním represivních metod.

Z toho vyplývá jedno – a chtěl bych, aby to byl určitý vzkaz do české veřejnosti i do této Poslanecké sněmovny: problém není černobílý, plochý, jednoduchý, má širokou dimenzi etickou, filozofickou i medicínskou; není to pouze otázka náboženského přesvědčení, ale také platí to, že u odpůrců interrupce je možné najít dvě skupiny, které bych pracovně nazval, dovolte mi jistou nadsázku, antiinterrupčními křížáky a antiinterrupčními misionáři. Ti první to chtějí řešit za pomoci represivního zákona, ti druzí za pomoci přesvědčování, vytváření společenských podmínek, legislativních, institucionálních i společenských, tak abychom dosáhli žádoucího a podle mého názoru ideálního stavu, kdy v této zemi žádné umělé ukončení těhotenství nenastane.

Právě proto jsem přesvědčen, že si tento problém zaslouží debatu a že by tento zákon neměl být smeten se stolu a že by Poslanecká sněmovna na toto závažné společenské téma měla nadále diskutovat ve druhém a třetím čtení.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji panu poslanci Nečasovi, s faktickou poznámkou se hlásí pan poslanec Škopík. Pak je zde přihlášen pan poslanec Jozef Kubinyi.

Poslanec Jan Škopík: Dovolte, abych reagoval na dvě poslední vystoupení. Chtěl bych se omluvit všem ženám, jichž se můj úvod o hysterii dotkl. Vážím si toho, že jak paní poslankyně Dundáčková, tak i pan poslanec Nečas se ve svých projevech zmínili o mně, velice si toho vážím, ale měl to

být pokus o vtip. Pokud to někdo jako pokus o vtip nebral, omlouvám se i mužům, kteří jej vzali vážně.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji vám, pane poslanče. Prosím pana kolegu Jozefa Kubinyho. Je zatím posledním přihlášeným do obecné rozpravy.

Poslanec Jozef Kubinyi: Vážená paní předsedající, vážené kolegyně a kolegové, myslím, že už zazněla většina názorů, které vyjadřují různé úhly pohledu na problematiku, kterou tady několik hodin probíráme. Dovolil bych si k tomu připojit ještě jedno hledisko, které nás zřejmě v blízké budoucnosti čeká.

To, o čem mluvíme dnes, je otázka, jestli člověk má, nebo nemá právo přerušit život, který byl založen. Situace bude komplikovanější ještě o to, že lidské poznání dospívá pomalu do bodu, že život budeme schopni modifikovat. Velmi pravděpodobně v blízké budoucnosti budeme moci ovlivňovat jednotlivé geny, jejich složení, bude například možné si stanovit nejen pohlaví dítěte, ale i jeho nějaké charakteristiky, jako je barva vlasů, očí nebo výška vzrůstu. Dokonce jsme už pravděpodobně na prahu možnosti klonování člověka. To všechno jsou otázky filozofické, etické, dotýkají se sociologie a zřejmě není možné, abychom je řešili tady ve sněmovně z hlediska tvorby zákonů.

Domnívám se – teď se vrátím do technické záležitosti – že to, že je možná interrupce tou formou, jak se u nás dnes provádí, tzn. legálně v nemocnici za použití prostředků, které minimalizují rizika škody pro ženu, která interrupci postoupí, bylo umožněno vývojem vědy a technologií. Je pravda, co zaznělo od několika mých předřečníků, že se v tomto případě evidentně ukazuje, že věda a technika, kterou člověk vynalézá, předbíhá jeho možnosti rozhodování filozofické a pořád ještě nejsme schopni řešit věci skutečně v té rovině lidské na takové výši, aby se nám nestávaly problémy, které se nám stávají. Týká se to obecně válek, kriminality a dalších věcí.

Souhlasím s několika svými předřečníky. Gros toho, co cítím a co si myslím, vyjádřila paní poslankyně Emmerová, pan kolega Zvěřina a nakonec i paní poslankyně Dundáčková. Myslím si, že cesta nevede přes kriminalizaci, protože jsem přesvědčen, že kriminalizace potratů v tom duchu, jak to máme u nás, by vedla k tomu, že by se dostaly do ilegální sféry se všemi následky, které by k tomu vedly. Domnívám se ale, že cesta vede přes osvětlu, přes zvýšení možnosti předcházení nechtěným těhotenstvím. Podněty typu „zkusme najít cestu, jak zlevnit antikoncepci, zkusme ji udělat

dostupnou pro všechny, zkusme zlepšit sexuální výchovu“ – to jsou cesty, kterými bychom se měli ubírat.

Na závěr chci říci, že osobně podpořím, aby tento návrh zákona byl zamítnut. Považuji ho ale za velmi dobrý impuls i v souvislosti s tím, co nás čeká z hlediska dalšího vývoje poznání a možných zákonů, které se budou týkat klonování člověka a různých dalších úprav lidského života. Myslím si, že je to podnět pro zdravotně sociální výbor, aby na toto téma uspořádal nějaké semináře, abychom si to tam probrali, abych se gros diskuse nevedlo tady ve sněmovně, ale aby se vedlo někde na půdě, kde by byl pro to větší prostor a čas a také k dispozici názory odborníků, kteří se tím zabývají. Děkuji všem za pozornost.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji za vaše slova, pane poslanče. S faktickou poznámkou se hlásí pan poslanec Robert Kopecký.

Poslanec Robert Kopecký: Paní předsedající, dámy a pánové, po vyslechnutí této rozpravy jsem nenabyl dojmu, o co tady vlastně jde, jestli o duši, nebo o hlasy. Napadá mě citát z písně Karla Kryla: Nech si svou duši, k ničemu není, však mnozí i bez se upsali čertu, však hlas, to je jiná, dnes se cení, to říká i biskup beze všech žertů.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji vám, pane poslanče. Hlásí se ještě někdo do obecné rozpravy? Paní poslankyně Eva Dundáčková a poté pan poslanec Jiří Bílý.

Poslankyně Eva Dundáčková: Vážená paní místopředsedkyně, milé kolegyně a kolegové, dovoluji mi, abych se dodatečně velmi omluvila všem mužům, té mlčící většině, která nevystoupila ve sněmovně, která se jistě ve svých rodinách chová velmi odpovědně a která se mým vystoupením, patrně špatně strukturovaným, cítí velmi dotčena. Ohlasy z řad mých vlastních kolegů jsou velmi silné a rychlé a také velmi emotivní. Omlouvám se. To, že by muži neměli o těchto věcech hlasovat, byla samozřejmě nadsázka vztahující se k tomu, že žádný z mužů nemůže otěhotnět, a tudíž ani nemůže prožívat pocity ženy, která se dostane do svízelné situace. K ničemu dalšímu se to vztahovat ani nemělo.

Dále jsem chtěla upozornit na skutečnost, že rizika spojená s interrupcí nese zase žena. Samozřejmě muž je u toho přítomen, je tím výrazným činitelem, který ženě buď pomůže v dobrém či ve zlém, který při ní stojí, nebo nestojí, to znamená, může být příčinou jejího rozhodování, ale samozřejmě není to on, kdo nese zdravotní rizika, a už vůbec ne psychická rizika. Chtěla jsem upozornit zejména na ona psychická rizika a poprosit vás, abyste

nevnímali všechny ženy jako celek, že se rozhodují nezodpovědně, že jeden den vstanou a řeknou, že nechtějí, aby se dítě narodilo, že je to nebaví, že chtějí dělat buď kariéru, nebo být krásnými a těhotenství zničí postavu apod.

Já jsem hluboce přesvědčena, že ty příčiny pro to rozhodnutí samozřejmě takové nejsou, a rozhodnutí, které žena učiní, si s sebou nese celý život. Takže nechtěla jsem se nikoho dotknout, velmi za to omlouvám.

Ve skutečnosti jsem chtěla spíše přimět sněmovnu k tomu, aby obrátila svoji pozornost k těm věcem, na kterých se pravděpodobně shodneme. Já o to velmi prosím a domnívám se, že to je možné, to byly ty jednotlivé náměty, které jsem zde pozdvihla, které by měly automaticky a přirozeně vést ke snížení potratovosti. A to si jistě přejeme všichni, protože všichni jsme se shodli v této rozpravě na tom, že nikdo z nás umělému přerušení těhotenství nefandí, nikdo z nás si ho nepřeje, všichni jsme rádi, že se potratovost snižuje. Já jsem jenom na rozdíl od předkladatelů přesvědčena, že máme jiné nástroje, které k tomu vedou, nástroje přirozenější, které bychom měli umět i jako zákonodárci. Děkuji.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji vám, paní poslankyně. Poprosím pana poslance Jiřího Bílého.

Poslanec Jiří Bílý: Děkuji, paní místopředsedkyně. Členové vlády, dámy a pánové, dva půldny zde posloucháme argumenty, proč by měl být zákon přijat. Ale zapomněli jsme na jednu věc – že rozhodujeme o ženách, kterým sebereme vlastně právo rozhodovat samy o sobě. Vezměte si, že žena, která je v jiném stavu, ať do něj přijde jakkoli, se rozhodne, jestli chce dítě donosit, nebo nechce. To je její právo! A my jí ho tady chceme sebrat. Vystupovala tady většina mužů a překvapuje mě, že muži tady vlastně chtějí rozhodovat za ženy. Vezměte si jedno – já nevím, jak to zařídit, ale kdyby se všichni ti, ženy i muži, kteří chtějí tento zákon přijmout, do této situace dostali a měli řešit to dilema, donosit, či nedonosit, pak si myslím, že dnes by tady byla úplně jiná situace. Proto tento zákon nemůžu podpořit a věřím, že v prvním čtení bude zamítnut. Děkuji. (Část poslanců ODS tleská.)

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji, pane poslanče. Ještě jednou se ptám sněmovny, zda někdo chce v tuto chvíli vystoupit v obecné rozpravě, neboť žádné jiné přihlášky nemám. Není tomu tak, končím obecnou rozpravu.

Zeptám se na závěrečná slova. Nejprve prosím pana navrhovatele. Prosím, máte slovo. Hovoří pan poslanec Karas.

Poslanec Jiří Karas: Vážená paní místopředsedkyně, vážené dámy a pánové, nebudu v této chvíli polemizovat s názory, které zazněly v rozpravě nad projednávaným návrhem tohoto zákona. Místo toho si dovoluji přečíst dopis, který jsem dostal minulý týden v pátek elektronickou poštou.

Vážení přátelé, velmi vás prosíme o podporu zákonů chránících a podporujících lidský život, který evidentně začíná početím. Máme čtyři malé děti, jedna až osm let. Je to náročné, ale krásné. Nedovedeme si představit, že by se někdo z nich neměl narodit, jak nám bylo nabízeno. Výrok lékaře – „a chceš si to nechat?“ – při první prohlídce u třetího těhotenství. Pokud vám navrhovaný zákon ne zcela vyhovuje, prosím – v zájmu lidskosti jej nevetujte, ale připusťte k další diskusi a podejte své vlastní návrhy, jak život člověka chránit. S přátelským pozdravem a přáním všeho dobrého Ing. Vladimír a MUDr. Dana Rubanovi.

S obsahem tohoto dopisu se zcela ztotožňuji.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji panu poslanci Jiřímu Karasovi, který měl závěrečné slovo za skupinu navrhovatelů. Poprosím, zda se chce také v závěrečném slovu vyjádřit paní poslankyně Milada Emmerová, zpravodajka a předsedkyně výboru pro sociální politiku a zdravotnictví. Prosím, máte slovo, paní poslankyně.

Poslankyně Milada Emmerová: Vážená paní místopředsedkyně, vážení přítomní, nezbývá než shrnout rozpravu, které se zúčastnilo 32 poslanců – (ohlas v sále) – z toho méně žen než mužů, kteří svými argumenty buďto podporovali přijetí tohoto poslaneckého návrhu, nebo jeho zamítnutí. Zaznívaly různé fundované argumenty. Zaznívaly různé terminologické nepřesnosti, kombinace těchto odborných termínů a myslím si, že kdyby to poslouchala nějaká státnicová komise na lékařské fakultě, rozhodně by jí to nesloužilo k pobavení.

Já chci jenom závěrem říci sama za sebe – neberte to jako vtip, ale když jsme za to, aby se všechny náležitosti řešily podle příčiny, pak by možná bylo příhodné navrhnout zákaz plození nežádoucích dětí nebo jiný typ zákona, zákaz soulože bez snahy o zplození dítěte, a nevím, jak bychom to ošetřili, aby se toto dalo dodržet. Chtěla bych, aby si muži uvědomili ten svůj podíl a to, že někdy – a to tu bylo zmíněno opakovaně – žena potom rozhoduje sama o tom, jaká bude budoucnost toho předpokládaného potomka. Já sama za sebe, už jsem to říkala ve svém příspěvku v pátek, pro potraty nehoruji, ale jsem proti jejich zákazu.

A nyní, jestli dovolíte, paní místopředsedkyně, by bylo možné hlasovat o návrhu na zamítnutí, který jsem předkládala nejen já jako zpravodajka, ale připojilo se k tomu několik kolegů a kolegyně.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Ano, máte pravdu. Děkuji vám za toto shrnutí. Já jsem během závěrečných slov přivolávala všechny naše kolegyně a kolegy do jednací síně, takže předpokládám, že všichni se už mohli dostavit k hlasování, které je před námi a které paní zpravodajka avizovala. Registruji vaši žádost o odhlášení a zároveň vás žádám, abyste se znovu zaregistrovali.

Zopakuji, že hlasování, které bude následovat, bude hlasováním o zamítnutí předloženého návrhu zákona.

Já zahajuji hlasování pořadové číslo 125 a táži se vás, kdo je pro tento návrh. (Hlasy: Na zamítnutí.) Kdo je proti?

Konstatuji, že hlasování pořadové číslo 125 z přítomných 170 pro se vyjádřilo 134, proti 23. Tento návrh byl přijat. Návrh zákona byl sněmovnou zamítnut.

Děkuji panu navrhovateli a paní zpravodajce.

O slovo se nyní hlásí místopředseda sněmovny Jan Kasal, kterému uděluji slovo.

Místopředseda PSP Jan Kasal: Paní místopředsedkyně, vážení členové vlády, paní a pánové, když jsme se před mnoha měsíci rozhodli zabývat se touto předlohou zákona, přiznám se, že jsme tak činili s určitými obavami, jak tento návrh bude přijat veřejností, jak bude přijat vámi, poslanci Parlamentu České republiky. Musím říci, že po prvotním překvapení veřejnosti, že si někdo dovoluje toto téma ve 21. století otevřít, se v průběhu řady týdnů a měsíců na stránkách novin, v rozhlase, někdy i v televizi ta rozprava dostala do velmi věcných rozměrů, a já jsem rád, že ta věcnost přetrvala až do těch pěti hodin rozpravy, kterou jsme v prvním čtení této problematice věnovali zde v Poslanecké sněmovně.

Já si nemyslím, a určitě se na tom shodneme, že ta diskuse o tom, kde začíná a kde končí život, diskuse na téma, které tady zaznělo, související s klonováním, s eutanazií, je tím předchozím hlasováním nadobro smetena ze stolu. My se s těmito otázkami budeme často setkávat, budeme muset hledat postoje, hledat argumenty.

A co jiného, když ne věcná diskuse, nás může přesvědčit a dovést k tomu nejsprávnějšímu řešení.

Zdali to dnešní rozhodnutí sněmovny bylo to nejsprávnější, ukáže až čas. Ale každopádně, a věřte, že to myslím upřímně, všem, kteří v rozpravě vystoupili, chci za nás i za sebe upřímně poděkovat. Děkuji. (Potlesk klubu poslanců KDU-ČSL.)

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkuji vám, pane místopředsedo. Můžeme v tuto chvíli pokračovat. (Předkladatel poslanec Karas hodlá vystoupit s příspěvkem.) Pane poslance, ale pouze s procedurálním návrhem.

Poslanec Jiří Karas: Ano, paní místopředsedkyně, pouze pro stenozáznam.

Hlasoval jsem proti zamítnutí návrhu zákona, a ve sjetině se objevil křížek. Takže – hlasoval jsem proti. (Potlesk a smích ve sněmovně.)

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Děkujeme za toto upřesnění. Ještě pan poslanec Kalousek.

Poslanec Miroslav Kalousek: Promiňte prosím, že vás zdržím. Pouze pro stenozáznam – já jsem si nevšiml, že nejsem přihlášen. Přes mé známé stanovisko, hlasoval bych proti zamítnutí. Byl jsem zcela objektivně přítomen, nebyl jsem ale přihlášen, byl bych rád, aby tohle bylo . . . (Veselost a hluk ve sněmovně.) . . . Byl bych rád, aby tohle bylo . . . Myslím, že jsem v tuto chvíli neřekl nic, čím bych někoho pohoršil. Prostě jsem si pouze nevšiml, že nejsem přihlášen, a chtěl jsem sdělit, že bych hlasoval proti zamítnutí. Promiňte, kolegové, jestli jsem vás pohoršil tímto prohlášením.

Místopředsedkyně PSP Miroslava Němcová: Ano, byla zde dvě prohlášení pro stenozáznam.

Můžeme pokračovat bez zpochybnění hlasování v dalším programu.